Kulturutskottets betänkande 1983/84:22

om turist- och rekreationspolitiken m. m. (prop. 1983/84:145 bil. 1)

I detta betänkande behandlar utskottet de förslag om turist- och rekreationspolitiken som lagts fram i proposition 1983/84:145 bilaga 1 (jordbruksdepartementet) samt – helt eller delvis – 30 motioner, varav 19 väckts i anslutning till propositionen och 11 under den allmänna motionstiden.

Bostadsutskottet behandlar propositionen i övrigt i sitt betänkande BoU 1983/84:23.

Ett i propositionen framlagt förslag till lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd bifogas som *bilaga 1*.

Utskottet har inhämtat yttranden i ärendet från finansutskottet, trafikutskottet, näringsutskottet och bostadsutskottet. Yttrandena bifogas som *bilaga 2–5* till betänkandet.

En sammanställning över var i betänkandet de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 6*.

Sammanfattning

I propositionen anges de mål och riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken som bör gälla framöver samt vissa principer för statligt stöd till turistnäringen. Sveriges turistråd föreslås få ett övergripande ansvar och det blir det centrala organet för turist- och rekreationsfrågor genom att de uppgifter för vilka nu rekreationsberedningen och i viss mån naturvårdsverket ansvarar förs över till Turistrådet. Rekreationsberedningen föreslås bli nedlagd. Sjösäkerhetsrådet och fjällsäkerhetsrådet skall enligt propositionen avvecklas som egna myndigheter och inordnas i naturvårdsverket. När det gäller sjösäkerhetsrådet går utskottet emot propositionen och tillstyrker motionsförslag om att sjösäkerhetsrådet även fortsättningsvis bör vara en egen myndighet. I fråga om fjällsäkerhetsrådet avstyrker utskottet motionsförslag som syftar till att även detta råd skall bibehålla sin hittillsvarande självständiga ställning. I övrigt ansluter sig utskottet till förslagen i propositionen. I fråga om mål för turist- och rekreationspolitiken understryker utskottet vikten av att samhällets insatser på området får en sådan inriktning att de kommer alla till godo.

De motioner från allmänna motionstiden som utskottet behandlar i detta sammanhang rör bl. a.:
- de primära rekreationsområdenas ställning och funktion,
- konkreta turistfrämjande insatser i olika områden,
- fjällturismen,
- användande av kyrklig mark för närrekreation.

I de motioner som väckts med anledning av propositionen behandlas bl. a. följande ämnen:

- allmänna mål och riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken,
- utarbetande av en strukturplan och en branschstudie,
- närrekreation samt forskning och utbildning på turist- och rekreationsområdet,
- reglerna för det arbetsmarknadspolitiska stödet,
- lån för upprustning av privata fritidshus och för investeringar i turistanläggningar,
- Turistrådets organisation och arbetsuppgifter.

Samtliga här aktuella motioner avstyrks.

Vid betänkandet fogas 15 reservationer och fyra särskilda yttranden.

I fråga om riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken lämnar moderata samlingspartiet och folkpartiet en gemensam reservation. Samma partier liksom centerpartiet motsätter sig i en gemensam reservation att Turistrådet skall få i uppdrag att utarbeta en strukturplan och att industriverket skall genomföra en branschstudie.

Samtliga borgerliga partier rerserverar sig till förmån för att fjällsäkerhetsrådets nuvarande organisation och ställning skall bibehållas. Folkpartiet förespråkar att Friluftsfrämjandets och vissa främjandeorganisationer bör i organisatoriskt hänseende knytas till Turistrådet. Centerpartiet tar i reservationer upp följande frågor: betydelsen av att ett område har ställning som primärt rekreationsområde, utnyttjande av beredskapsmedel, en höjning av beloppsgränsen för prövning av beredskapsarbeten, införande av förmånliga lån för upprustningen av privata fritidshus för uthyrning, Turistrådets lokalisering, översyn av naturvårdsverkets uppgifter, spridning av sportlov och semester. Centerpartiet reserverar sig även till förmån för att kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar skall fortsätta att gälla.

Vänsterpartiet kommunisterna reserverar sig till förmån för förslag om inrättande av en semesterrekreationsfond och ökat statligt stöd till olika åtgärder på rekreations- och friluftslivets område.

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

I propositionen anges målen för turist- och rekreationspolitiken. Genom att öka utlandsturismen och bereda fler svenskar möjlighet till turism och rekreation i eget land kan turistnäringens kapacitet utnyttjas bättre. Vissa förändringar föreslås av reglerna för det arbetsmarknadspolitiska stödet och turismen. En särskild strukturplan bör upprättas för turismen. Behovet av forskning och utbildning inom turistnäringen påtalas.

En redovisning av de hinder som begränsar många människors möjlighet

att använda fritiden för turism och rekreation lämnas. Vissa förslag till åtgärder redovisas.

Sveriges turistråd föreslås bli centralt organ för turist- och rekreationsfrågorna. Rekreationsberedningen föreslås bli nedlagd. Dess arbetsuppgifter liksom vissa av de uppgifter naturvårdsverket har på området föreslås bli överförda till Turistrådet. Den nya organisationen föreslås träda i kraft den 1 juli 1984.

Förslag

I den del av propositionen som behandlas i betänkandet har regeringen (s. 21)

dels föreslagit att riksdagen

1. antar i propositionen framlagt förslag till lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd *(bil. 1)*,

2. godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om principer för statligt stöd till turistnäringen,

3. godkänner vad som i propositionen förordats i fråga om Sveriges turistråds framtida arbetsuppgifter inom ramen för turist- och rekreationspolitiken,

4. godkänner att fjällsäkerhetsrådet och sjösäkerhetsrådet avvecklas som egna myndigheter samt inordnas i naturvårdsverkets organisation,

dels berett riksdagen tillfälle att

5. ta del av vad som i övrigt anförts i propositionen om riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken.

Vidare föreslås under följande punkter:

H 1. Statens naturvårdsverk (s. 21 och 22)

att riksdagen till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1984/85 utöver vad som föreslagits i proposition 1983/84:100 bilaga 11 anvisar ett förslagsanslag av 2 695 000 kr.

H 5. Vård av naturreservat m. m. (s. 22)

att riksdagen till Vård av naturreservat m. m. för budgetåret 1984/85 utöver vad som föreslagits i proposition 1983/84:100 bilaga 11 anvisar ett reservationsanslag av 3 640 000 kr.

I 1. Stöd till idrotten (s. 22 och 23)

att riksdagen till Stöd till idrotten för budgetåret 1984/85 utöver vad som föreslagits i proposition 1983/84:100 bilaga 11 anvisar ett reservationsanslag av 300 000 kr.

I 2. Stöd till turism och rekreation (s. 23–25)

att riksdagen till Stöd till turism och rekreation för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 71 700 000 kr.

Motioner

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1984

I motion 1983/84:903 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1983/84:902 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om främjande av fjällturismen.

I motion 1983/84:1083 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1983/84:1079 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om främjande av turistnäringen.

I motion 1983/84:1231 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om en ur norrländsk synpunkt mer tillfredsställande satsning på rekreationsområden än vad rekreationsberedningen föreslår,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer att statlig satsning bör ske på rekreationsområden även inom Gävleborgs län.

I motion 1983/84:1234 av Per-Richard Molén (m) och Ingrid Hemmingsson (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående en översyn av Sveriges turistråds arbetsuppgifter och styrelsesammansättning.

I motion 1983/84:1645 av Stig Alftin m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statliga insatser för rekreation och turism i Ljusnandalen och nedre Dalälven.

I motion 1983/84:1657 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c) yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för att regionalpolitiska bedömningar skall starkt beaktas vid samhälleliga stödinsatser på turistområdet,
2. att riksdagen uttalar sig för att de i den fysiska riksplaneringen utpekade primära rekreationsområdena i Norrland genom olika samhälleliga stödinsatser möjliggör både ett planenligt bevarande och en utveckling av områdena ur turistisk synpunkt,
3. att riksdagen uttalar sig för att Vindelälvsområdet i Västerbotten ges ekonomiskt tillskott för att påbörja det av länet framtagna utvecklingsprogrammet.

I motion 1983/84:1660 av Rune Johansson m. fl. (s) yrkas att riksdagen uttalar sig för att DANO-området (Dalsland-Nordmarken) klassas som prioriterat rekreationsområde.

I motion 1983/84:1661 av John Johnsson (s) och Nils Svensson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående närrekreationen i sydvästra Skåne.

I motion 1983/84:1677 av Ulla-Britt Åbark m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om ett förslag om ändring av lagen om förvaltning av kyrklig jord (1970:939) så att hänsyn i skälig omfattning tas till det rörliga friluftslivets intressen.

I motion 1983/84:2041 av Bertil Jonasson m. fl. (c, m, fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1983/84:2040 – att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående Värmland som ett försökslän för ökad turism.

I motion 1983/84:2286 av Rune Ångström (fp) yrkas att riksdagen i skrivelse till regeringen begär att en snabbutredning tillsätts för att kartlägga förutsättningarna för en utvecklad turistnäring i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84:145

I motion 1983/84:2718 av Ove Karlsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att genom statliga insatser förverkliga sådana sociala mål i framtidens rekreations- och turistpolitik som redovisats i motionen.

I motion 1983/84:2719 av Birgitta Johansson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts.

I motion 1983/84:2720 av Elvy Nilsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en kampanj för att öka den internationella turismen i Sverige.

I motion 1983/84:2721 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att avvisa utarbetandet av en strukturplan inom Sveriges turistråd för utveckling av turism och rekreation,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts i övrigt om Sveriges turistråds framtida arbetsuppgifter inom ramen för turist- och rekreationspolitiken,
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om färjetrafiken till Gotland.

Yrkande 4 behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42.

Yrkande 5 behandlas av bostadsutskottet i betänkandet BoU 1983/84:23.

I motion 1983/84:2722 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga,

3. att riksdagen uttalar sig för och hos regeringen hemställer om förslag i enlighet med vad som förordas i motionen om turist- och rekreationspolitikens statliga stöd och riktlinjer.

Yrkandena 1 och 2 behandlas av bostadsutskottet i betänkandet BoU 1983/84:23.

I motion 1983/84:2723 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, m, c) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att Sveriges turistråd ges i uppdrag att ta initiativet till en samverkan mellan stat, landsting och kommuner och hela det svenska näringslivet att före årets slut lansera en genomtänkt och slagkraftig kampanj för Sverige 1985 – århundradets turistland.

I motion 1983/84:2724 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, m, c) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om att Sveriges turistråd så snart ske kan överflyttar den verksamhet som f. n. bedrivs i Turistrådets turistkontor utomlands till Exportrådets lokaler i de aktuella länderna,

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om att Exportrådet steg för steg bygger ut sitt kontorsnät, så att man om möjligt redan 1985 på vart och ett av Sveriges Exportråds kontor har minst en turismansvarig, som eventuellt vid sidan av sitt dagliga arbete ägnar utvecklingen av Sverige-turismen utomlands ett växande intresse,

3. att riksdagen hos regeringen anhåller om att Turistrådet tillsammans med Sveriges Exportråd och SAS och övriga trafikföretag skapar lokala "turismexportkommittéer", som förses med handlingsprogram och arbetsmaterial i syfte att 1984 och 1985 skall bli det definitiva genombrottet för Sverige som ett av 1980-talets turistländer på utlandsmarknaderna.

I motion 1983/84:2725 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, m, c) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att Sveriges turistråd ges i uppdrag att snarast samla näringslivets och turistindustrins ledande företag till ett konstruktivt samarbete i syfte att snarast införa ett system av särskilda turistrabatter – en svensk turistbonus – av exakt samma typ som SAS, Linjeflyg och SJ redan tillämpat med sådan framgång.

I motion 1983/84:2726 av Rune Torwald (c) och Anna Wohlin-Andersson (c) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att avveckla sjösäkerhetsrådet.

I motion 1983/84:2727 av Sylvia Pettersson (s) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av Turistrådets verksamhet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av en referensgrupp till Turistrådet bestående av företrädare för vissa folkrörelser.

I motion 1983/84:2728 av andre vice talman Anders Dahlgren m. fl. (c, s, m, fp, vpk) yrkas att riksdagen avslår proposition 1983/84:145 i denna del och uttalar sig för att sjösäkerhetsrådet behålls i sin nuvarande form.

I motion 1983/84:2729 av Gunhild Bolander (c) och Per-Axel Nilsson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta turismens utveckling på Gotland.

I motion 1983/84:2731 av Göthe Knutson (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om marknadsföring av Sverige som turistland,

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning i turism.

Yrkande 3 behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42.

I motion 1983/84:2732 av Karl Boo m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande

a) särskilda marknadsföringsåtgärder i näraliggande länder,

b) åtgärder för att engagera turistnäringen i ökad utsträckning i den internationella marknadsföringen,

c) inhemska charterresor och förbättrade bokningssystem,

d) särskiljande av myndighetsfunktionerna från marknadsföringsfunktionerna i den nya organisationen för Turistrådet,

e) lokaliseringen av Turistrådets kansli,

f) överförande av fjällsäkerhetsrådets funktioner till länsstyrelserna i Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län i samverkan,

g) översyn av naturvårdsverkets roll i turist- och rekreationspolitiken,

h) verkan av ställning som primärt rekreationsområde i anslagssammanhang,

i) avvisande av förslagen om strukturplan och branschstudier,

j) reglerna för användning av beredskapsmedel,

k) beloppsgränsen för beslut som delegeras till fackmyndigheten,

l) införande av förmånliga lån för upprustning av privata fritidshus för uthyrning,

m) fortsatt stöd till fritidsbåtsverksamhet m. m. enligt kungörelse (1969:323) om statsbidrag till hamnar, sopmajor, gästplatser m. m. för fritidsbåttrafiken,

n) överläggningar för att främja spridning av semester och sportlov,

o) överläggningar med vissa organisationer,

2. att riksdagen till länsstyrelserna i Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län anvisar de medel som regeringen föreslår anvisade till statens naturvårdsverk för samordning av fjällsäkerhetsfrågor.

Yrkandena 3–5 behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42.

I motion 1983/84:2733 av Jan-Eric Virgin (m) och Gunnel Liljegren (m) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Turistrådet bör åläggas att bevaka båtlivet som en del av turist- och rekreationspolitiken,

2. att riksdagen beslutar att föra över ytterligare en tjänst från naturvårdsverket till Turistrådet för att handlägga dessa frågor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sjösäkerhetsrådet oavsett myndighetstillhörighet bör behålla sin självständiga status och sin nuvarande sammansättning.

I motion 1983/84:2734 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beredskapsarbete på hotell och anläggningar inom turistnäringen bara får utföras om synnerliga skäl finns,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Turistrådet inte bör utarbeta en strukturplan för turistnäringen samt att statens industriverk inte bör göra en särskild branschstudie av turistnäringens problem,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om hänsyn till naturvårdens synpunkter, t. ex. genom att i Turistrådets referensgrupp naturvårdens intressen representeras,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om representation för de ideella föreningarna i Turistrådets styrelse,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om förbättrad utbildning för turistnäringen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om marknadsföringsinsatser från Turistrådet för att främja turistnäringens utveckling.

Yrkande 5 behandlas av bostadsutskottet i betänkandet BoU 1983/84:23.

Yrkande 7 behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42.

I motion 1983/84:2735 av Rune Ångström m. fl. (fp, s, m, c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att stödet till Friluftsfrämjandet och övriga inom friluftslivet verksamma organisationer fr. o. m. budgetåret 1985/86 skall handhas av Sveriges turistråd,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att fjällsäkerhetsrådets verksamhet bibehålls i nuvarande form.

I motion 1983/84:2736 av Per-Richard Molén (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om en strukturplan för turistnäringen,

2. att riksdagen beslutar att ompröva de primära rekreationsområdenas betydelse för en positiv utveckling av svensk turism,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att tillgodose turistföretagens behov

av vatten- och avloppsanläggningar och tillgång till personalbostäder,

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ombildning av stiftelsen Sveriges turistråd, så att turistnäringen kan ingå som stiftare och därmed få säte i dess styrelse.

Yrkande 3 kommer att behandlas av skatteutskottet under riksmötet 1984/85.

I motion 1983/84:2737 av Kjell Mattsson (c) och Elving Andersson (c) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användningen av arbetsmarknadspolitiska medel i särskilt viktiga semesterområden,

3. att riksdagen beslutar att riktlinjen "primära rekreationsområden" upphävs.

Yrkande 2 behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42.

Utskottet

Inledning

Samhället har på olika områden medverkat till att turist- och rekreationsområdet under senare delen av 1970-talet utvecklats snabbt. År 1975 inrättades Sveriges turistråd och samma år fastställde riksdagen riktlinjer för samhällets insatser för rekreation och turism. Dessa riktlinjer innebär bl. a. att allmänna medel för turism och rekreation skall användas på ett sådant sätt att en bred allmänhet kan utnyttja de anläggningar och områden som byggts ut med allmänt stöd. Riksdagsbeslutet innebar även att den framtida utbyggnaden borde ske genom samordnade åtgärder i 25 s. k. primära rekreationsområden. En beredning för turism och rekreation – rekreationsberedningen – inrättades. Denna fick i uppgift dels att följa planeringen av de primära rekreationsområdena och andra områden av större betydelse för rekreationslivet, dels att bedöma ärenden om statligt stöd till planering av områden och uppförande av anläggningar för rekreation och turism. Rekreationsberedningen fick år 1979 genom beslut av regeringen sitt uppdrag utvidgat och fick i uppgift att även ge råd och vägledning för arbete med utvecklingsprogram för de primära rekreationsområdena. För detta programarbete har riksdagen anvisat sammanlagt 12 milj. kr. under budgetåren 1979/80–1981/82.

Turistrådets uppgifter är främst att svara för marknadsplanering och marknadsföring av turism i Sverige.

Samhällets ekonomiska satsningar på turist- och rekreationsområdet har ökat kraftigt. Det statliga bidraget till anläggningar för turism och rekreation, som lämnats inom ramen för sysselsättnings- och regionalpolitiken, har under de senaste fem budgetåren uppgått till totalt ca 500 milj. kr. Kommunerna gör stora insatser genom att bygga och driva stugbyar,

campingplatser och friluftsbad m. m. År 1981 satsade kommunerna över 200 milj. kr. på åtgärder för turismen. Även landstingen gör väsentliga insatser bl. a. genom satsningar på regionala turistorgan och bokningsbolag. Vidare gör landstingen genom olika stiftelser insatser för naturvård och friluftsliv.

I detta sammanhang bör även påpekas att samhället genom andra generella politiska åtgärder som förkortad arbetstid och förlängning av semestern till fem veckor skapat förbättrade möjligheter för breda folkgrupper till turism och rekreation.

I propositionen anges de mål och riktlinjer för samhällets turist- och rekreationspolitik som enligt regeringens mening bör gälla i fortsättningen. Vidare föreslås att myndighetsorganisationen samordnas genom att de uppgifter för vilka nu rekreationsberedningen och i viss mån naturvårdsverket ansvarar, förs över till Turistrådet som därmed får ett övergripande ansvar för turist- och rekreationsområdet. Propositionen bygger i allt väsentligt på förslag som rekreationsberedningen och utredningen om den statliga rekreationspolitiken (TUREK) har lagt fram. TUREK hade enligt sina senaste direktiv (1983:18) som huvuduppgift att kartlägga varför många människor av olika skäl hindras från att utnyttja fritiden – den s. k. hinderproblematiken. I TUREK:s uppdrag ingick även att föreslå åtgärder för att undanröja dessa hinder samt belysa rekreations- och turistsektorns samhällsekonomiska betydelse.

Mål och riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken

En övergripande målsättning för turist- och rekreationspolitiken är enligt propositionen att de naturliga förutsättningar vi har i Sverige att tillgodose olika rekreations- och turistintressen genom en omväxlande natur, god miljö och stora kulturvärden tas till vara och utnyttjas för att förbättra våra möjligheter som turistland. Vidare bör fler svenskar beredas möjlighet att utnyttja sin fritid för rekreation och turism i det egna landet i sådana former, som var och en önskar. Föredragande statsrådet – jordbruksministern – framhåller att denna målsättning uppnås bäst genom olika generella politiska åtgärder.

Turist- och rekreationspolitiken bör inriktas på att öka utnyttjandet av de befintliga anläggningarna. Detta kan åstadkommas såväl genom att turism från utlandet ökas som genom att möjligheterna för svenskar till turism och rekreation i det egna landet förbättras. Härför krävs bl. a. en intensifierad marknadsföring. Sammanfattningsvis anförs att målen bör vara att dels genom marknadsföringsåtgärder och utveckling av turistnäringen få till stånd förbättringar i svensk bytesbalans, regionalpolitiska och sysselsättningsmässiga effekter m. m., dels genom generella åtgärder inom olika områden förbättra möjligheterna för breda folkgrupper till turism och rekreation på fritiden.

Som riktlinje för de statliga insatserna på området anges att det statliga

ansvaret för turistpolitiken i första hand bör vara att förbättra möjligheterna för marknadsföringsinsatser inom turistnäringen. Vidare framhåller jordbruksministern att ett viktigt statligt stöd ligger i de åtgärder som vidtas för att bevara basresurserna för turism och rekreation genom naturvård, natur- och miljöskydd.

I det följande tar utskottet först upp förslag som rör dessa *allmänna riktlinjer* för att därefter behandla mer specifika riktlinjefrågor som utarbetande av en strukturplan och en branschstudie, de primära rekreationsområdenas ställning samt frågor om närrekreation.

De ovan redovisade allmänna målen och riktlinjerna kritiseras i flera motioner. Enligt motion 2718 (s) bör de riktlinjer för turism och rekreation som riksdagen lade fast år 1975 fortfarande till stora delar kunna gälla. Motionärerna anser att samhällets insatser bör inriktas på att göra det möjligt för alla att utnyttja rekreationsområden och turistanläggningar. De menar att det är nödvändigt att samhället ställer upp på olika sätt för att erbjuda ett allsidigt utbud i fråga om fritidsaktiviteter och fritidsboende. Det är angeläget och nödvändigt ur både jämlikhets- och hälsosynpunkt, sägs det, att alla människor har tillgång till en god semestermiljö och möjligheter att utnyttja den. Motionärerna hävdar att det måste skapas ett samhällets handlingsprogram med klart angivna sociala mål för att undanröja existerande orättvisor. Företrädare för centerpartiet hävdar i motion 2732 att en realistisk turist- och rekreationspolitik måste formuleras från flera olika utgångspunkter, vilka var och en kräver speciella organisatoriska och ekonomiska lösningar. Tre sådana utgångspunkter presenteras: turism som exportnäring, turism som "importkonkurrerande" näring och rekreationspolitik med sociala utjämningsfunktioner. Motionärerna påpekar att många familjer – framför allt barnfamiljer – i dag inte har möjlighet att åka på semester. De menar att det i propositionen inte presenteras några förslag till en socialt inriktad rekreationspolitik. Om man har uppfattningen att det finns fördelningspolitiska orättvisor på detta område torde det vara på sin plats, sägs det, att regeringen också presenterar en uppfattning hur dessa skall undanröjas.

Vänsterpartiet kommunisterna förordar i motion 2722 att regeringen skall lägga fram förslag om statliga subventioner som skall göra det möjligt för "vanliga människor utan kapital", för barnfamiljer, handikappade och låglönegrupper att utnyttja fritidsutbudet. Partiet anser att de sociala aspekterna inte tillräckligt beaktats i propositionen och att kulturmiljöns samband med turismen helt saknas.

Vid behandlingen av regeringens förslag i proposition 1975:46 om planering och samordning av samhällets insatser för rekreation och turism betonade utskottet (KrU 1975/76:1 y) starkt vikten av att samhällets insatser för rekreation och turism får en sådan inriktning att de kan komma alla till godo. Sociala och ekonomiska hinder får inte vara bestämmande för vilka som kan få del av utbudet av rekreations- och turistaktiviteter. Utskottet

framhöll också det värde för turist- och rekreationsverksamheten som ligger i att man bevarar och utvecklar olika kulturmiljöer liksom betydelsen av att man vid planeringen av samhällets insatser beaktar den kulturella särarten inom olika områden. De allmänna riktlinjer som utskottet då drog upp och som riksdagen anslöt sig till är nu en utgångspunkt för det handlingsprogram för turist- och rekreationspolitiken som läggs fram i propositionen. Olika utredningar har visat på att det finns många i vårt land som av olika skäl – främst ekonomiska men även psykologiska – inte kan utnyttja sin fritid för rekreation och turism. En rad förslag i propositionen syftar också till att undanröja olika existerande hinder.

Utskottet vill nu understryka att det är viktigt att i princip alla medborgare bereds möjlighet att ta del av de värden som turismen i Sverige kan erbjuda och att de kan utnyttja sin fritid i sådana former som var och en önskar. Det är särskilt angeläget att samhället på olika sätt gör de svagast ställda grupperna och individerna delaktiga i de rekreationsmöjligheter som turismen inom Sverige har.

Samhällets insatser på rekreations- och turistområdet måste utformas så att de kan komma alla till godo och bidra till att minska existerande sociala och ekonomiska hinder för att utnyttja de resurser för turism och rekreation som finns i Sverige. Vad utskottet här anfört med anledning av propositionen samt motionerna 2718, 2722 yrkande 3 i ifrågavarande del och 2732 i ifrågavarande del bör ges regeringen till känna.

I detta sammanhang noterar utskottet att Landstingsförbundet i februari i år utfärdat riktlinjer för förbundets rekommendationer om bidrag till olika verksamheter i handikapporganisationernas regi med inslag av rekreation och rehabilitering. Dessa riktlinjer innebär bl. a. att det generella rekreationsbidraget successivt bör trappas ned under en övergångstid på tre till fyra år. Effekterna för de handikappade av dessa nya riktlinjer bör enligt utskottets mening noga följas.

I propositionen föreslås att Turistrådet får i uppdrag att utarbeta en samordnad *strukturplan för utvecklingen av turism och rekreation.*

Syftet med en sådan plan är att samordna de närings- och regionalpolitiska åtgärderna med turist- och rekreationspolitiken. Strukturplanen skall därför utarbetas i samarbete mellan Turistrådet och berörda myndigheter, i första hand statens industriverk, arbetsmarknadsstyrelsen och naturvårdsverket. Ett viktigt underlag för utarbetande av planen är de utvecklingsprogram som presenterats för samtliga 25 primära rekreationsområden och som sedan sammanställts och bedömts av rekreationsberedningen. Jordbruksministern anger att strukturplanen bör behandla frågor rörande bl. a. förutsättningar för olika resmål, tillgången på anläggningar, kommunikationer till och från anläggningar, natur- och miljöförutsättningar och utflyktsmål. Han understryker särskilt vikten av att erforderliga marknadsföringsåtgärder redovisas för de olika resmål och områden som tas med i planen.

Turistnäringens ekonomiska problem kommer att behandlas i en särskild

branschstudie. Jordbruksministern meddelar att industriverket kommer att få i uppdrag att genomföra denna studie i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen och Turistrådet. Branschstudien som bör inarbetas i strukturplanen skall ta upp hur de samhälleliga insatserna kan samordnas för att på bästa sätt stödja turistnäringen. I studien bör även presenteras förslag till åtgärder för att komma till rätta med näringens problem.

Behovet av en strukturplan ifrågasätts i fyra motioner. Enligt motion 2721 (m) skulle en sådan plan kunna användas för selektiva insatser på turist- och rekreationsområdet. Motionärerna anser även att utarbetandet av planen skulle kunna leda till att konkreta åtgärder fördröjs. Liknande skäl för att avvisa att en strukturplan utarbetas läggs fram i motion 2736 (m). I båda motionerna anförs att de resurser som krävs för att utarbeta strukturplanen i stället skulle kunna användas för marknadsföringsåtgärder. Det är viktigt, sägs i motion 2732 (c), att berörda myndigheter, kommuner och organisationer nu får möjlighet att gå från planeringsstadiet till praktiskt förverkligande av existerande planer. Det insamlade materialet kan därvid utnyttjas men det får inte lägga hinder i vägen för projekt som kan bli lönsamma av egen kraft. I motion 2734 (fp) anförs att i stället för en central strukturplan för turism och rekreation bör behovet av flexibilitet betonas.

Av propositionen framgår att strukturplanen främst skall utgå från det material som redan utarbetats inom de primära rekreationsområdena samt de synpunkter och förslag som rekreationsberedningen och TUREK lagt fram. Meningen är alltså inte att genomföra ytterligare en utredning utan att göra en bedömning av existerande handlingsprogram, om det är möjligt att utveckla dem och hur stora resurser som krävs härför. Planen skall – som utskottet påpekat i det föregående – syfta till att samordna de näringspolitiska och regionalpolitiska åtgärderna inom turist- och rekreationspolitiken. Erforderliga marknadsföringsåtgärder skall redovisas för de olika resmål och områden som tas med i planen. En sådan strukturplan kan sedan ligga till grund för bedömningar av konkreta projekt, t. ex. vad avser kostnader från investering till produkt inkl. marknadsföring. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att rekreationsberedningen konstaterar att det med vissa undantag finns en stor outnyttjad kapacitet i olika turistanläggningar även under högsäsong. Beredningen anser att samordnade och koncentrerade insatser från olika huvudmän är nödvändiga för att befintliga resurser skall utnyttjas bättre. Det är enligt beredningen angeläget att alla nyetableringar föregås av omsorgsfulla marknadsbedömningar och lönsamhetskalkyler, varvid man måste beakta att det krävs resurser även för marknadsföring och utveckling av arrangemang och aktiviteter.

Mot denna bakgrund finner utskottet det väl befogat att Turistrådet får i uppdrag att utarbeta en strukturplan för turism och rekreation. Det är enligt utskottets mening viktigt att strukturplanen utformas i nära samarbete med såväl de centrala myndigheter som anges i propositionen som med regionala och lokala myndigheter.

I motionerna 2732 och 2734 ifrågasätts behovet av den i propositionen aviserade branschstudien.

Rekreationsberedningen och TUREK har undersökt turistnäringens ekonomiska ställning och redovisat att turistföretagen inte har tillfredsställande lönsamhet. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att det stöd som från samhällets sida lämnas till turistnäringen får genomslagskraft genom en effektiv samordnad utformning. Mot denna bakgrund finner utskottet det väl motiverat att så som förordas i propositionen en branschstudie rörande turistnäringens problem genomförs.

Utskottet ansluter sig alltså till vad som anförs i propositionen i denna del och avstyrker motionerna 2721 yrkande 1, 2732 yrkande 1 i), 2734 yrkande 2 och 2736 yrkande 1.

Begreppet primärt rekreationsområde ifrågasätts i flera motioner. Enligt motion 2737 (c) bör riksdagen besluta att riktlinjen "primära rekreationsområden" upphävs. Motionärerna menar att begreppet inte fyller någon funktion. Markanvändningen styrs av riktlinjerna för fysisk riksplanering och den kommunala översiktsplaneringen. De anför vidare att statens stöd inte styrs till dessa områden och att regeringen inte vill göra någon prioritering mellan områdena. I motion 2732 (c) begärs att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att ställningen som primärt rekreationsområde i fortsättningen inte skall ge något automatiskt företräde i anslagssammanhang utan att varje projekt skall bedömas utifrån sina egna förutsättningar.

Ett förslag i motion 2736 (m) går ut på att riksdagen skall ompröva de primära rekreationsområdenas betydelse för en positiv utveckling av svensk turism. Motionären menar att en fortsatt satsning på primära rekreationsområden är uttryck för en selektiv politik, som gör det svårare för företagare utanför de primära rekreationsområdena att satsa på turism. Även i motion 2721 (m) uttalas att bestämmelserna rörande de primära rekreationsområdena bör omprövas.

Som utskottet inledningsvis redovisat beslöt riksdagen år 1975 (prop. 1975:46, CU 1975/76:2, rskr 1975/76:46) att peka ut 25 primära rekreationsområden som särskilt lämpade för turism och rekreation. Civilutskottet definierade begreppet primärt rekreationsområde på följande sätt:

Utskottet vill i denna fråga betona de markhushållningsaspekter som leder den fysiska riksplaneringen och därmed behovet av att i första hand för dessa planeringssyften ange vissa för turism och rekreation särskilt lämpade större och sammanhängande områden. Innebörden därav blir då närmast att för dessa områden gäller som särskild riktlinje i den fysiska riksplaneringen att planeringen skall utgå även från syftet att områdena skall kunna på ett ändamålsenligt sätt användas för rekreation och turism. Markanvändningsplaneringen inom området skall sålunda utgå från detta och innebära en vägning därav mot riksplaneringens övriga riktlinjer. Rekreationssyftet innebär bl. a. att betydande områden kan behöva avsättas för det rörliga friluftslivet men även för vetenskaplig naturvård och kulturminnesvård.

I betänkandet (SOU 1983:43) Områden för turism och rekreation föreslår rekreationsberedningen att 8 av de 25 områdena skall prioriteras när det gäller turism och rekreation och att särskilda insatser skall göras i området. Detta förslag avvisas i propositionen.

I propositionen framhålls att det grundläggande syftet med att peka ut de primära rekreationsområdena var att skapa dels handlingsfrihet i fråga om markanvändning, dels skydd mot olika former av oönskad exploatering. Någon rangordning av områdena har inte gjorts och det finns inte några skäl för att nu frångå detta beslut, säger departementschefen.

Med anledning av motionärernas synpunkter och förslag vill utskottet hänvisa till att i det förslag till ny naturresurslag som f. n. bereds inom regeringskansliet (se Ds Bo 1984:3) ingår ett kapitel med särskilda hushållningsbestämmelser för vissa större områden i landet. Bestämmelserna ersätter de geografiska riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen och anger hur avvägningar mellan olika markanvändningsintressen skall göras inom vissa angivna områden i landet. I dessa områden får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Utgångspunkten är att områdenas stora natur- och kulturvärden och därmed också deras värden för turism och friluftsliv, skall kunna hävdas med tillräcklig styrka så att de inte går förlorade genom exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön. Regeringen har aviserat att förslag om ny naturresurslag kommer att föreläggas riksdagen under våren 1985. Med hänsyn till det pågående arbetet i regeringskansliet finner utskottet att någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna 2732 yrkande 1 h), 2736 yrkande 2 och 2737 yrkande 3 inte är påkallad.

I detta sammanhang behandlar utskottet förslag i sex motioner om olika *insatser i primära rekreationsområden*. Motionerna som väckts under allmänna motionstiden anknyter till rekreationsberedningens förslag att statliga insatser borde styras till de åtta primära rekreationsområden som har högst besöksfrekvens. I motion 1660 (s) förordas att DANO-området som omfattar Dalsland-Nordmarken borde tillhöra de åtta av rekreationsberedningen prioriterade primära rekreationsområdena, något som beredningen inte hade föreslagit. Motionärerna anför att motiven för val av områden förefaller dåligt genomtänkta och inte tillräckligt klarlagda. Om samhället skulle göra en total satsning på dessa åtta områden skulle detta enligt motionärerna, få allvarliga negativa konsekvenser, inte bara ur social synpunkt utan även regionalpolitiskt sett på övriga primära rekreationsområden. De pekar också på DANO-områdets fördelar då det speciellt planerats för "social turism". Förslaget i motionen går ut på att riksdagen skall uttala sig för att DANO-området klassas som prioriterat rekreationsområde. I motion 2041 (c, m, fp) begärs att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad som anförts om Värmland som ett försökslän för ökad turism. I den motivering till förslaget som lämnas i motion 2040 säger

motionärerna att Värmland genom sitt geografiska läge och sin natur har goda möjligheter att bedriva flersäsongsturism. En ökad turism skulle skapa fler arbetstillfällen. Den kräver dock att man kan erbjuda fler möjligheter att bo billigt med eget hushåll. Detta skulle enligt motionärerna kunna åstadkommas genom bättre lån för upprustning av fritidshus som lämnas till uthyrning genom turistföretag.

Förslag som syftar till ökade satsningar på vissa områden i Gävleborgs län – Ljusnandalen och nedre Dalälven – läggs fram i motionerna 1231 (c) och 1645 (s). I den förstnämnda motionen redovisas att utvecklingsprogram för utbyggnad av turism och rekreation i Ljusnandalen tagits fram samt att en idéskiss utarbetats för nedre Dalälvens användning som primärt rekreationsområde. Vidare kritiserar motionärerna rekreationsberedningens förslag och påpekar att detta innebär att stora delar av Norrland över huvud taget inte skulle komma i fråga för statliga satsningar. De hemställer därför att riksdagen skall begära en ur norrländsk synpunkt mer tillfredsställande satsning på primära rekreationsområden än vad rekreationsberedningen föreslår. Vidare yrkas att riksdagen begär att statlig satsning bör ske på rekreationsområden även inom Gävleborgs län.

I motion 1645 begärs att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ge till känna vad som i motionen anförs om statliga insatser för rekreation och turism i Ljusnandalen och Nedre Dalälven. Motionärerna kritiserar med en ingående motivering rekreationsberedningens förslag till satsningar på åtta primära rekreationsområden och anser att förslaget måste tillbakavisas av såväl rekreationspolitiska som arbetsmarknadspolitiska skäl. De pekar på att de nämnda områdena har bedömts vara mycket lämpliga för när- och fjärrturism och att berörda kommuner har långt framskridna planer på att bygga ut anläggningar för rekreation och turism i enkla former. Det är dock svårt att få enkla boendeanläggningar i ett ensäsongsområde att bli lönsamma, sägs det. Motionärerna förordar därför att kommunerna, vilka i regel är huvudmän för denna typ av anläggningar, erhåller stöd som gör det möjligt att utveckla Nedre Dalälven som rekreationsområde.

Turismens betydelse för sysselsättning och ekonomi i Norrland och främst Norrlands inland framhålls i motionerna 1657 (c) och 2286 (fp). Utgångspunkten för framtida turistsatsningar bör enligt motion 1657 vara att samhällets turistutveckling i första hand sker i de områden som har turistiska förutsättningar och kvaliteter och som samtidigt behöver samhällets stöd för utveckling och etablering. De regionalpolitiska aspekterna på turistutvecklingen måste enligt motionärerna komma i förgrunden. De anser att de områden i Norrland vilka utpekats som primära rekreationsområden måste ges bättre förutsättningar att utveckla turistnäringen. Motionärerna önskar att riksdagen skall uttala sig för dels att regionalpolitiska bedömningar skall beaktas vid samhälleliga stödinsatser på turistområdet, dels att det genom olika samhällsinsatser skall bli möjligt för de primära rekreationsområdena i Norrland att både planenligt bevara och utveckla områdena ur turistisk synpunkt. Vidare föreslås att riksdagen skall uttala sig för att Vindelälvsom-

rådet i Västerbotten ges ekonomiskt tillskott för att påbörja det av länet framtagna utvecklingsprogrammet.

I motion 2286 föreslås att riksdagen skall begära att en utredning tillsätts med uppdrag att snabbt kartlägga förutsättningarna för en utvecklad turistnäring i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Ett speciellt turistprojekt – Granvik i Tiveden – tas upp i motion 2719 (s). Motionärerna framhåller att Tiveden är ett attraktivt turistområde utan att några större investeringar har gjorts i särskilda anläggningar och aktiviteter. Ett utvecklingsprogram för Tiveden–Göta kanal har fastställts av en samarbetsgrupp bestående av representanter från Askersunds, Karlsborgs, Laxå, Mariestads och Töreboda kommuner. I detta program föreslås bl. a. att den planerade anläggningen vid Granvik skall byggas ut till konferens- och fritidsanläggning. Motionärerna anser att folkrörelserna i några av de 25 primära rekreationsområdena bör ges en framträdande roll i samband med att strukturplanen för turism och rekreation fastställs. Det finns enligt motionärerna goda förutsättningar att bygga upp en anläggning i Granvik i samarbete mellan Karlsborgs kommun och folkrörelserna. I samband med att strukturplanen utarbetas bör Granviksprojektet prövas.

I de motioner som väckts under allmänna motionstiden framförs en rad tungt vägande skäl mot rekreationsberedningens förslag att prioritera vissa av de primära rekreationsområdena. I propositionen har detta förslag inte förts vidare. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det inte finns skäl att nu införa en rangordning mellan områdena. På denna punkt är motionärernas önskemål alltså tillgodosedda.

Utskottet vill dock framhålla att syftet med de primära rekreationsområdena var att skapa handlingsfrihet i fråga om markanvändning och skydd mot olika former av oönskad exploatering. Motionärernas synpunkter och förslag om satsningar i olika områden bygger bl. a. på utvecklingsprogram som utarbetats såväl av huvudmännen inom de primära rekreationsområdena som inom speciella projektgrupper. Enligt utskottets mening innehåller motionerna en rad intressanta uppslag. Utskottet utgår från att de kommer att beaktas i Turistrådets arbete med att utarbeta en samordnad strukturplan för turism och rekreation. Det är dock viktigt att som föredraganden framhåller de prioriteringar av insatser i olika turistanläggningar som måste göras utgår från lokala och regionala bedömningar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att syftet med samtliga här aktuella motioner i huvudsak är tillgodosett. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 1231, 1645, 1657, 1660, 2041, 2286 och 2719 är alltså inte påkallad.

Utskottet tar här upp förslag som rör *närrekreation i storstadsområden*. I propositionen erinras om att kommunerna i första hand ansvarar för att utveckla åtgärder på närrekreationens område. Genom att landets kommuner årligen satsar ca 5 miljarder kronor för fritidsverksamhet vari ingår idrott och friluftsliv skapas ett brett fritidsutbud. Av TUREK:s redovisning

framgår emellertid att stora grupper inte utnyttjar de möjligheter som finns till rekreation nära bostaden. Jordbruksministern framhåller att det bör vara en viktig uppgift för kommunerna att öka förutsättningarna för de underrepresenterade grupperna – barnfamiljer, handikappade och kvinnor – att utnyttja anläggningarna. Förbättrad information kan vara ett inslag i denna strävan, säger han.

Motion 1661 (s) tar upp frågor som rör möjligheterna till rekreation i sydvästra Skåne. Motionärerna anför att förutsättningarna i detta område för rekreation är exceptionellt svåra för svenska förhållanden. På en yta av ca fyra gånger fyra mil bor nästan en halv miljon människor i nio kommuner. I de tätast befolkade delarna saknas praktiskt taget allemansrättsligt tillgänglig mark. Det finns dock flera positiva faktorer: badmöjligheterna är många, kustfisket är fint, det kollektiva trafiknätet är finmaskigt, det ekonomiska underlaget är stort och här finns fler kulturminnen än i de flesta områden i landet. Motionärerna redovisar att i sydvästra Skåne pågår sedan många år ett ambitiöst planeringsarbete i skilda huvudmäns regi. Romelås- och sjölandskapskommittén, RÅSK, planerar för det primära rekreationsområdet, Sydskånes ås- och sjölandskap. Parallellt med detta arbete i det primära rekreationsområdet pågår, säger de, planering i Sydvästra Skånes kommunalförbund, SSK, och stiftelsen för fritidsområden i Skåne samt genomförande och viss planläggning för Malmöhus läns "landstingets skogar".

Det saknas dock en stark gemensam huvudman som är beredd att driva planer och idéer inom rekreationsområdet till genomförande. Motionärerna anför att det skulle vara av stor betydelse om staten på central och regional nivå kunde arbeta för att huvudmän med ansvar för anläggningar och drift kunde bildas i storstadsområdena. De hävdar vidare att erfarenheterna under drygt tio år i sydvästra Skåne visar att det inte räcker med en samordnad planering, utan att finansiering av anläggningar och driften av dessa också måste ske med bred regional bas.

Motionärerna menar att det behövs åtgärder på många olika områden för att stimulera och utveckla närrekreation i storstadsområden. De anger följande riktlinjer härför.

1. Särskilda medel bör avsättas till forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att skapa bra närrekreationsmöjligheter för invånarna i storstadsregionerna.
2. Reglerna för statsbidrag över AMS bör utformas så att åtgärder som direkt eller indirekt syftar till att förbättra närrekreationsmöjligheterna kan få upp till 100 % i bidrag oavsett om det är kommunerna eller en enskild som söker.
3. Långsiktiga statliga åtaganden behövs för att ta fram kunskapsunderlag för hur markområden ska skötas och utrustas för att vara lämpade för rekreation och friluftsliv. Områden där konkurrensen om marken är stor prioriteras.
4. Informationsverksamheten om möjligheterna till rekreation och friluftsliv i storstadsområdena behöver samordnas och effektiviseras. Länsmyndigheter, centrala verk, kommuner och samarbetsorgan bör gemensamt

studera hur informationsarbetet kan förbättras och utvecklas. Detta arbete skulle väsentligt underlättas om nyttjanderättsavgifter för allmänna kartverk slopas för icke-kommersiella produkter som har ett rekreations- och/eller folkbildningssyfte.

5. Förutsättningarna för meningsfull rekreation är ofta knutna till möjligheterna att tillgodogöra sig kunskaper om naturområden och/eller kulturminnesmärken. Samhällets organ bör i samverkan med bildningsorganisationer och folkrörelser verka för att nå stora befolkningsgrupper med meningsfull information om natur- och kulturlandskapet i folkbildningssyfte av rekreationsmässiga skäl.
6. I den totalt jordbruksdominerade närmiljön runt tätorterna i sydvästra Skåne pågår sedan några år planering och försök till praktiskt genomförande av kompletteringar av jordbrukslandskapet för att bl. a. möjliggöra en samordning av jordbruk och rekreation. Centrala myndigheter och länsmyndigheter bör i samarbete med kommuner och länsorganisationer planera för att genomföra denna verksamhet i stor skala.
7. I arbetet med ny naturresurslag bör det ansvariga organet för det primära rekreationsområdet ges rätten att kräva samråd med skogsvårdsstyrelse och lantbruksnämnd i ärenden som handlar om förändringar i jord- och skogsbruk i det primära rekreationsområdet.
8. Kollektivtrafiken bör anpassas så att den bättre lämpar sig också för fritidsresor. För särskilda grupper som skolor och föreningar bör system utvecklas som möjliggör för dessa att till rabatterade priser utnyttja ledig kapacitet i kollektivtrafiksystemet i närrekreationssyfte. Staten bör stimulera till en sådan utveckling genom att ge kollektivtrafikberedningen i uppdrag att studera hur fritidsresor kan stimuleras och underlättas.

Motionärerna begär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om närrekreation i sydvästra Skåne.

Det är mycket intressanta och vittsyftande förslag som läggs fram i motion 1661. Som motionärerna själva påpekar, berör dessa riktlinjer många olika samhällsområden och faller till stor del utanför utskottets primära ansvarsområde. Med anledning av motionen vill utskottet dock understryka vikten av att storstadsregioner och tätbefolkade områden får goda möjligheter till närrekreation. Sydvästra Skåne har, som motionärerna påpekar, dåliga förutsättningar för sådan rekreation. Då det gäller att lösa de särskilda problemen för denna del av landet måste utskottet erinra om att frågor om närrekreation främst är en kommunal uppgift. Beträffande åtgärder för att säkra markområden för rekreation och friluftsliv vill utskottet peka på de möjligheter som ett användande av naturvårdslagens olika bestämmelser erbjuder för att uppnå detta syfte. Turistrådet kommer att få en betydelsefull roll i detta sammanhang eftersom rådet skall arbeta med rekreations- och bidragsfrågor. Som motionärerna själva framhåller berör större tätorters och tätortregioners markbehov för rekreation oftast flera kommuner. Formerna för samarbetet kommunerna emellan varierar. I några regioner har särskilda stiftelser inrättats, i andra sker ett formaliserat samarbete. Samarbetsformerna avgörs av kommunerna i regionen. Det är enligt utskottets mening angeläget att frågorna om formerna för regional samordning snarast löses. Ett väl fungerande samarbete mellan kommunerna på närrekreationsområ-

det skulle vara ägnat att leda till att den enskilde medborgaren lättare kan utnyttja det existerande fritidsutbudet.

När det gäller information både om vilka möjligheter som finns till rekreation och friluftsliv och om natur och kulturområden är det med hänsyn till Turistrådets allmänna uppgifter naturligt att rådet här aktivt kommer att verka för en effektivisering. När det gäller kollektivtrafiken erinras i propositionen om att kollektivtrafikberedningen (K 1979:07) i samverkan med trafikföretag och turistorganisationer bedriver försöksverksamhet rörande samordning av turisttransporter och övrig kollektivtrafik. Utskottet finner därför att det inte är motiverat att kollektivtrafikberedningen får tilläggsuppdrag av det innehåll som motionärerna förordar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att motionen inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

I motion 2722 (vpk) begärs bl. a. stöd för att underlätta en utveckling av *närmiljön* samt av den permanenta bostadsmiljön och vardagsfritiden.

Det förslag om vissa statliga insatser för att underlätta tillkomsten av områden för odlingslotter och koloniträdgårdar som bostadsministern har lagt fram i propositionen (bilaga 2) tillgodoser enligt utskottets uppfattning i viss mån motionärernas önskemål. Riksdagen har under maj månad på förslag av bostadsutskottet (BoU 1983/84:23) beslutat i enlighet med propositionens förslag. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionen i här aktuell del.

I motion 1677 (s) hemställs om förslag om *ändring av lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord* så att hänsyn i skälig omfattning tas till det rörliga friluftslivets intressen.

Då utskottet våren 1983 behandlade ett förslag med i huvudsak samma syfte som det nu föreliggande anförde utskottet följande.

Grundläggande bestämmelser rörande kyrklig jord lämnas i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. I lagen föreskrivs att förvaltningen av kyrklig jord skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tillgodogörs på ekonomiskt bästa sätt. Naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning. Regeringen eller efter dess bemyndigande kammarkollegiet eller stiftsnämnden får lämna tillstånd till försäljning eller byte av kyrklig jord bl. a. för att tillgodose bostadsbehovet på orten eller bildandet av lämpliga enheter för jordbruk eller skogsbruk.

Även för förvaltningen av kyrklig jord gäller lagstiftning i övrigt rörande markinnehav som skogsvårdslagen (1979:429), lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark och naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025).

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete har tillsatt en projektgrupp för kyrkans egendomsförvaltning. I denna projektgrupp, som bl. a. skall utreda vilka skyldigheter kyrkan har på det lokala, regionala och internationella planet, kommer även frågan om förvaltningen av kyrklig jord att tas upp.

Utskottet avstyrkte motionen som avslogs av riksdagen.

Enligt vad utskottet inhämtat har den angivna projektgruppen att överväga frågan om en ändring av lagen med anledning bl. a. av en kyrkomötesmo-

tion (1982:103) om ökad hänsyn till sociala, miljömässiga och ekologiska faktorer vid förvaltning av kyrkans egendom. Projektgruppen beräknas kunna avsluta sitt arbete till årsskiftet 1984-1985. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att motionen inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Transportfrågor

I propositionen berörs frågor rörande turisttransporter och kommunikationernas betydelse för turismens utveckling. Jordbruksministern konstaterar att bilen hittills varit det dominerande färdmedlet vid semesterresor men att intresset för kollektiva färdmedel stigit under senare år bl. a. till följd av stigande drivmedelspriser. Han redovisar att kollektivtrafikberedningen (K 1979:07) i samverkan med trafikföretag och turistorganisationer bedriver försöksverksamhet med samordning av turisttransporter och övrig kollektivtrafik. Jordbruksministern understryker att kollektivtrafiken är en kommunal angelägenhet i vilken kommunerna fattar beslut. Turistrådet bör i sitt arbete uppmärksamma frågor om turisttransporter.

Två motioner tar upp *Gotlandstrafiken*. Enligt motion 2729 (c, s) är resekostnaderna för att nå Gotland för höga. Semesterresor på färjorna bör i varierande former rabatteras. Vidare bör färjetrafiken även omfatta hamnar i Stockholm och på Öland. Motionärerna framhåller också att Linjeflygs planerade satsning på Gotland innebär fler resemöjligheter men ingen kostnadsreduktion.

Trafikutskottet erinrar i sitt yttrande över motionen att utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande TU 1983/84:22 har avstyrkt förslag om transportstöd till Gotland. I detta betänkande betonar trafikutskottet att det är en angelägen uppgift för transportrådet att medverka till fortsatta rationaliseringar i trafiken i syfte att med upprätthållande av en tillfredsställande trafikförsörjning minska bidragsbehovet. Rådet och bolaget har följaktligen att beakta huruvida rabatter – på sätt som föreslås i motionen – kan vara kommersiellt motiverade och medverka till att minska behovet av statsbidrag. Enligt vad trafikutskottet erfarit erbjuder Gotlandsbolaget i maj och september innevarande år vissa särskilda rabatter på linjen Nynäshamn–Visby.

Trafikutskottet avstyrker de här aktuella förslagen i motion 2729. I sin motivering anför trafikutskottet bl. a. följande.

Av propositionen framgår att ett förslag av länsstyrelsen på Gotland och Gotlands kommun om en mer attraktiv färjeförbindelse till Gotland förutsätts bli föremål för prövning. Förslaget innebär – enligt vad trafikutskottet erfarit – bl. a. att Gotlandsbolagets färjor skulle angöra Stockholm. Trafikutskottet delar föredragande departementschefens uppfattning att utgångspunkten vid en bedömning av det lämpliga i att upprätta en sådan förbindelse – som skulle kunna förlänga Gotlands turistsäsong – bör vara att finna trafiklösningar som samtidigt kan minska statsbidragsbehovet i trafiken.

Sedan budgetåret 1973/74 har riksdagen beviljat ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik till och från Gotland. Sedan budgetåret 1981/82 har stödet givits en ny utformning med syfte att en tillfredsställande flygtrafik skall kunna upprätthållas. Stödet, som är inbyggt i de taxor som Linjeflyg tillämpar, föreslås i betänkandet TU 1983/84:20 uppgå till 14,5 milj. kr. för nästa budgetår.

I motion 2721 (m) förordas att en uppluckring av Gotlandsbolagets monopol på färjetrafiken till Gotland bör komma till stånd.

Trafikutskottets majoritet avstyrker i sitt yttrande denna motion. Trafikutskottet anför därvid följande.

Enligt lagen (1970:871) om linjesjöfart på Gotland får sådan bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Fråga om tillstånd prövas av regeringen, f. n. är det endast Gotlandsbolaget som har erforderlig koncession.

Av det nämnda betänkandet TU 1983/84:22 – som är dagtecknat den 12 april 1984 – framgår att Rederi AB Ölandsborg hos regeringen har sökt tillstånd till linjesjöfart mellan Grankullavik och Klintehamn samt att ärendet bereds inom regeringskansliet. Beredningen pågår alltjämt, enligt vad trafikutskottet erfarit.

I betänkandet behandlas tre motioner om trafik på den nämnda linjen. I en av motionerna framhålls att linjen bör kunna tåla konkurrens mellan olika bolag, och yrkas att linjesjöfarten mellan Öland och Gotland skall släppas fri. I de två andra motionerna yrkas att riksdagen uttalar att tillstånd bör beviljas att trafikera linjen i fråga. Samtliga yrkandena avstyrks under hänvisning till att det är regeringen som har att pröva frågor om tillstånd till linjesjöfart på Gotland.

Riksdagen har den 9 maj i år beslutat i enlighet med trafikutskottets förslag. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker kulturutskottet motionerna 2721 yrkande 3 och 2729.

Enligt motion 2722 (vpk) bör *bandelen Borlänge–Malung* – den s. k. västerdalsbanan – överföras till riksnätet, rustas upp, elektrifieras och förlängas till fjällvärlden.

Trafikutskottet redovisar att kommunikationsministern den 24 april innevarande år meddelat att regeringen avser föreslå riksdagen att västerdalsbanan överförs till riksnätet. Genom att så sker kommer bandelen – i enlighet med riksdagens trafikpolitiska beslut år 1979 – att få den upprustning som kan erfordras. Trafikutskottet anser att syftet med ifrågavarande motion, såvitt nu är i fråga, torde få anses i huvudsak tillgodosett. Frågorna om omfattningen av en upprustning och om bandelens förlängning har i första hand SJ att bedöma, med utgångspunkt i de riktlinjer som nämnda riksdagsbeslut anger, anför trafikutskottet.

Kulturutskottet finner mot denna bakgrund att motion 2722, såvitt nu är i fråga, inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Forskning och utbildning

I propositionen berörs frågor rörande forskning och utbildning på turistområdet. Forskningen bör enligt jordbruksministern även fortsättningsvis bedrivas vid berörda högskolor – Falun/Borlänge, Kalmar och Östersund – och universitet. I fråga om utbildning på området anser statsrådet att Turistrådet bör intensifiera arbetet med att fortlöpande dokumentera utbildningsbehoven inom turistnäringen. Turistrådet bör också stimulera olika utbildningsinstitutioner att ta upp angelägna utbildningar på sina program. Han framhåller särskilt att vidareutbildning inom områdena administration, ledning, finansiering, marknadsföring och redovisning bör komma de verksamma inom näringen till del.

Enligt motion 2731 (m) bör en allsidig högskoleutbildning på turistnäringens och turismens område koncentreras till högskolan i Karlstad. I motion 2734 (fp) uttalas att en grundlig och omfattande utbildning är nödvändig om vi i Sverige skall kunna hävda oss som turistland. Motionärerna menar att satsningar på gymnasial och postgymnasial utbildning samt forskning om turism är nödvändiga.

Med anledning av dessa förslag vill utskottet allmänt erinra om vad utbildningsutskottet (UbU 1982/83:29) anförde år 1983 vid sin behandling av ett förslag om att en särskild utbildningslinje på turistnäringens och turismens område skulle inrättas i Karlstad. Utbildningsutskottet uttalade då att det är viktigt att planeringen av nya utbildningar vid de mindre högskoleenheterna till stor del sker på regional nivå. Vidare framhölls betydelsen av samverkan mellan länsskolnämnder, regionstyrelser och andra länsorgan samt näringslivets och löntagarnas organisationer. Utbildningsutskottet, som hänvisade till att en arbetsgrupp inom universitets- och högskoleämbetet hade till uppgift att bl. a. se över högskoleutbildning för turistnäringen, avstyrkte motionen.

Denna arbetsgrupp har nyligen lagt fram sitt förslag. Det remissbehandlas f. n.

Inom det allmänna skolväsendet finns viss utbildning avsedd för turistområdet. Denna är dock främst avsedd för turistbyråverksamhet samt hotell- och restaurangverksamhet och förekommer exempelvis i gymnasieskolan i Sollefteå och i Kramfors. Enligt vad utskottet inhämtat planerar man inom skolöverstyrelsen att ta fram en högre specialkurs i turistservice. Utskottet vill även peka på att det finns möjligheter att efter beslut av länsskolnämnd inrätta lokalt arbetsmarknadsanknutna kurser, s. k. LA-kurser.

När det gäller synpunkterna i motion 2734 om behovet av forskning om turism berörs denna fråga i propositionen. Jordbruksministern framhåller att forsknings- och utvecklingsarbetet hittills koncentrerats till övergripande analyser av turismens betydelse för ekonomi och sysselsättning. Han anför att detta arbete bör kompletteras med forskning om förutsättningarna för den enskilde att utnyttja sin fritid för rekreation och turism. Andra angelägna

forskningsområden är behovet av olika generella turist- och rekreationspolitiska styrmedel samt den internationella utvecklingen. En särskild samarbetsorganisation för forskare – Forum för fritidsforskning – med intresse för forskning kring människors fritid har nyligen bildats. Med hänvisning till vad som anförts finner utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av de här aktuella motionsförslagen inte är påkallad. Motionerna 2731 yrkande 2 och 2734 yrkande 6 avstyrks alltså.

Principer för statligt stöd till turistnäringen

I propositionen redovisas att de statliga ekonomiska insatserna på turist- och rekreationssektorn ökat kraftigt under perioden 1975–1983. Detta har skett genom olika arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder. År 1975 uppgick insatser genom beredskapsarbeten och lokaliseringsstöd till några tiotal miljoner kronor. År 1983 var motsvarande siffra ca 150 milj. kr. De arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska insatserna har av naturliga skäl främst gjorts i ekonomiskt och sysselsättningsmässigt svaga regioner, i första hand inom det regionalpolitiska stödområdet. Inom vissa områden föreligger det enligt rekreationsberedningen risk för överetablering av turistanläggningar.

I propositionen lämnas följande riktlinjer för det statliga stödet till turistnäringen. De statliga insatserna måste inriktas mot att stödja företagens egna ansträngningar att öka svenskars och utlänningars efterfrågan på turism och rekreation i Sverige. Grunden för konkurrenskraften inom turistsektorn ligger i företagens förmåga och vilja till förnyelse och utveckling.

Vissa insatser är nödvändiga för att befintliga anläggningar skall utnyttjas bättre. Härigenom kan turistnäringens lönsamhet som nu inte är tillfredsställande förbättras. I fråga om investeringar som utökar den befintliga bäddkapaciteten anges att de måste grundas på marknadsmässiga bedömningar av behov och lönsamhetsförutsättningar. Vidare förutsätter departementschefen att det stöd som enligt nuvarande principer lämnas till verksamheter med direkt anknytning till turistverksamhet, t. ex. investeringar i olika typer av infrastruktur, aktivitetsanläggningar och marknadsföring anpassas till turismens utvecklingsmöjligheter. Sådant stöd bör, sägs det, lämnas endast om investeringen medverkar till att förlänga säsongen för befintlig turistverksamhet, eller om den ökar utnyttjandet av befintlig bäddkapacitet. I propositionen framhålls att de statliga satsningarna bör prövas utifrån en helhetssyn så att både arbetsmarknads-, rekreations- och turismsynpunkterna beaktas. Investeringarna bör göras så att de kan skapa stadigvarande sysselsättning. Han understryker dock att det är angeläget att turistnäringen inte blir beroende av olika statliga stödformer och att lönsamheten bäst förbättras genom generella ekonomiska åtgärder.

I propositionen förordas vissa förändringar av *bestämmelserna för beredskapsarbete* som rör affärsmässig rörelse. Enligt nuvarande bestämmelser får

arbeten på hotell och anläggningar inom turistnäringen utföras som beredskapsarbete endast om synnerliga skäl föreligger. Vidare skall regeringen besluta om investeringar som överstiger 3 milj. kr. Statsrådet aviserar att bestämmelsen om synnerliga skäl skall upphävas och att prövningen av objekt inom turistsektorn vars totalkostnad ligger under 10 milj. kr. skall delegeras till arbetsmarknadsstyrelsen.

Dessa två frågor tas upp i motionerna 2732 (c) och 2734 (fp). I den sistnämnda motionen föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande om att beredskapsarbete på hotell och anläggningar liksom hittills skall utföras endast om synnerliga skäl finns. Motionärerna vill alltså att nuvarande regler bibehålls. De påpekar att det f. n. finns stor överkapacitet på anläggningar och att lönsamheten hos de berörda företagen knappast kommer att öka om det tillkommer fler anläggningar med statligt stöd.

Den utvidgade möjligheten att använda beredskapsmedel för att utveckla turismen som förordas i propositionen bygger på förslag från rekreationsberedningen.

Utskottet vill understryka vad som gäller i dag, nämligen att stödet inte får *medföra konkurrensfördelar*. Det är angeläget att statliga ekonomiska satsningar prövas utifrån en helhetssyn och att investeringar leder till stadigvarande sysselsättning. Det är därför viktigt som förordas i propositionen att länsarbetsnämnderna vid behandling av dessa investeringar hör det regionala turistorganet. Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet inte att någon riksdagens åtgärd med anledning av yrkande 1 i motion 2734 är påkallad.

I motion 2732 anförs att en *högre beloppsgräns* än den som anges i propositionen bör sättas för beslut som skall delegeras till arbetsmarknadsstyrelsen. Motionärerna menar att gränsen bör höjas till 15 milj. kr. Utskottet vill påpeka att rekreationsberedningen som föreslagit en förändring av bestämmelserna inte har angett någon bestämd beloppsgräns för beslut som delegeras till arbetsmarknadsstyrelsen.

Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen göra ett uttalande enligt motion 2732 yrkande 1 k).

I samma motion förordas att det skall bli möjligt att *utnyttja beredskapsmedel* – utan hinder av reglerna för lokaliseringsstöd – för investeringar i turist- och rekreationsanordningar. Förslag av samma innebörd har förts fram av rekreationsberedningen men avvisats i propositionen. Jordbruksministern hänvisar till det arbete som pågår i kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet och att han därför inte nu är beredd att ta ställning till de olika förslag till förändringar av reglerna för lokaliseringsstödet som rekreationsberedningen lagt fram. Enligt vad utskottet inhämtat har kommittén i sitt arbete diskuterat den av motionärerna aktualiserade frågan. Kommittén avser att avlämna sitt slutbetänkande under denna sommar.

Utskottet räknar med att den fråga som aktualiserats i motion 2732 kommer att beaktas vid beredningen av utredningens förslag. Utskottet vill

även erinra om det uppdrag som nyligen givits glesbygdsdelegationen (I 1977:02). Enligt detta uppdrag skall delegationen utvärdera om de glesbygdspolitiska insatserna är ändamålsenliga eller om det finns behov av förändringar för att åstadkomma en positiv glesbygdsutveckling. Delegationen bör ange vilka verksamheter eller sektorer som är av särskild betydelse för glesbygdens utveckling och vilka hinder som finns för att de skall kunna bidra till en positiv sådan.

En särskild fråga som delegationen bör behandla rör användningen av stödet till intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser i glesbygder (IKS) och om denna stödverksamhet lämpligen bör inordnas i arbetsmarknadspolitiken. Ytterligare en fråga som delegationen bör belysa är kommunernas roll i glesbygdsarbetet. Ett särskilt uttalande från riksdagens sida enligt yrkande 1 j) i motion 2732 är därför inte påkallat.

Enligt motion 2737 (c) bör *arbetsmarknadspolitiska medel* kunna utgå för investeringar i turistverksamhet även utanför stödområdena. Motionärerna nämner särskilt Ertserödsprojektet i Tanums kommun. Sådana stora projekt kan, säger de, inte genomföras med bidrag som styrs av arbetskraftsförhållandena på orten. Byggnadsverksamheten måste få pågå kontinuerligt till dess att projektet är färdigt. Motionärerna önskar att riksdagen i en framställning till regeringen skall föra fram synpunkterna i motionen om användningen av arbetsmarknadspolitiska medel i särskilt viktiga semesterområden.

Med hänsyn till vad utskottet anfört i det föregående om pågående översyn av det regionalpolitiska stödet anser utskottet att riksdagen inte nu bör göra ett uttalande enligt yrkande 1 i motion 2737.

I flera motioner föreslås åtgärder för att stimulera turism i glesbygd genom uthyrning av fritidshus. Dessa förslag rör beskattning av inkomst från uthyrning och behandlas av skatteutskottet i betänkandet SkU 1983/84:42. Utskottet tar här upp önskemålet i motion 2732 om att *förmånliga lån* bör införas för *upprustning och standardförbättring av privata fritidshus*. Ett villkor skall härvid vara att ägaren förbinder sig att lämna fritidshuset till uthyrning under del av året till något verksamt turistföretag. Härvid rekommenderas en minsta avtalslängd mellan ägaren och turistföretaget om fem år samt att en del av den mest frekventerade semestertiden bör ingå i den tid som huset står till förfogande för uthyrning.

Motionärerna framhåller att det i privata fritidshus finns en stor bäddkapacitet som inte används för turism. Detta skulle i många fall bero på att dessa fritidshus har en allför låg standard för att de skall vara attraktiva för uthyrning.

Bostadsutskottet som yttrat sig över motionen erinrar om de statliga insatser som hittills gjorts på turist- och rekreationsområdet. Bostadsutskottet framhåller att inom ramen för IKS har stöd dessutom utgått bl. a. till restaurering och upprustning av enskilda uthyrningsstugor. En förutsättning för stöd har härvid normalt varit att uthyrningsstugan utgjort ett komplement till annan näring och att stugan upplåts till uthyrning under viss tid.

Bostadsutskottets majoritet avstyrker det här aktuella förslaget i motion 2732 med motiveringen att det torde vara möjligt att inom ramen för bl. a. IKS delvis tillgodose den av motionärerna förordade stödgivningen.

Kulturutskottet ansluter sig till den uppfattning som bostadsutskottets majoritet givit uttryck för. Motion 2732 yrkande 11) avstyrks sålunda.

I motion 2736 (m) anförs att kommunerna har begränsade möjligheter att stå för vatten-, avlopps- och reningsanläggningar för turistföretagen, eftersom dessa företag är lokaliserade utanför tätorterna. De svenska företagen har till skillnad från företag i andra delar av Europa tvingats att själva bekosta avlopps- och vattenanläggningar. Detta har gett turistföretagen höga kapitalkostnader som på grund av korta turistsäsonger har ett starkt inflytande på priset. Enligt motionärens mening borde regeringen lägga fram förslag på detta område för att förbättra turistföretagens lönsamhet.

Finansutskottet anför i sitt yttrande över förslaget i motionen att om motionären med sitt yrkande syftar till att särskilda *statliga bidrag* skall ges för *vatten-, avlopps- och reningsanläggningar speciellt för turistföretag*, vill utskottet från sina utgångspunkter avstyrka ett sådant förslag. Finansutskottet erinrar om att de statliga bidragen till kommunerna för avloppsrening upphörde budgetåret 1980/81.

Vidare nämner finansutskottet att en översyn av skatteutjämningssystemet pågår. I denna ingår att överväga åtgärder med anledning av de speciella merkostnader för glesbygder som undersökts av grundgarantiutredningen. Likaså skall sambandet mellan skatteutjämning och regionalpolitik beaktas. Utredningen bör vidare enligt direktiven undersöka möjligheterna och konsekvenserna av att överföra vissa specialdestinerade statsbidrag till skatteutjämningssystemet.

Finansutskottet ser med hänsyn härtill från sina utgångspunkter inte skäl att tillstyrka att statliga bidrag till kommunala vatten- och avloppsanläggningar återinförs.

Med hänvisning till vad finansutskottet anfört avstyrker kulturutskottet yrkande 4 i motion 2736.

Vänsterpartiet kommunisterna lägger i motion 2722 fram en rad förslag om *statligt stöd till rekreations- och turistverksamhet*. Följande åtgärder förordas: ett kraftigt utbyggt stöd till kommuner och andra allmännyttiga kooperativa och fackliga organ och stiftelser för investeringar i och drift av anläggningar inom attraktiva naturområden, stöd för att hindra privata markköp för fritidshus inom vissa primära rekreationsområden, omfattande regionalpolitiskt stöd till kommuner inom primära rekreationsområden, statliga subventioner till barnfamiljer, handikappade och låglönegrupper för att dessa skall kunna utnyttja fritidsutbudet. Motionärerna anser att som villkor för att lokaliseringsstöd och beredskapsmedel skall kunna lämnas bör anges att anläggningar bör kunna utnyttjas av "alla människor i vårt land".

Vidare föreslår motionärerna att en semesterrekreationsfond skall inrättas. Fonden skall kunna lämna bidrag till fackföreningar för inköp och

byggande av fritidsanläggningar samt semesterbidrag till lågavlönade. Fonden skulle byggas upp genom avsättning från företagens omsättning.

En semesterrekreationsfond har på utskottets förslag avvisats av riksdagen år 1982. När det gäller förslaget om stöd för att förhindra markköp inom primära rekreationsområden vill utskottet erinra om förslaget till ny naturresurslag. Bestämmelser i denna lag skall bl. a. göra det möjligt att starkare ta hänsyn till sådana intressen som är viktiga från allmän synpunkt och som i dag har svårt att hävda sig i konkurrensen om användningen av våra naturresurser. Bestämmelserna syftar samtidigt till att få till stånd ett bättre skydd för områden och resurser som är av stort värde för viktiga verksamheter. Bestämmelserna behandlar bl. a. områden som är av betydelse för naturvården, friluftslivet och kulturminnesvården.

I fråga om önskemålet om ett utbyggt regionalpolitiskt stöd vill utskottet hänvisa till vad som anförts i det föregående om pågående utredningsarbete.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att motionsförslagen är mycket vittsyftande och rör insatser inom många skilda samhällsområden. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att förslagen i propositionen syftar till att öka möjligheterna för fler svenskar till turism och rekreation i Sverige och att departementschefen understryker att det är viktigt att de hinder som i dag begränsar många människors möjligheter att utnyttja sin fritid på det sätt de önskar kan undanröjas. Detta sker dock inte i första hand genom fritidspolitiska åtgärder utan genom generella politiska åtgärder på bl. a. arbetsmarknads-, familje-, bostads-, social- och kulturpolitikens områden.

När det gäller motionärernas propåer om skydd för naturområden av speciellt intresse för det rörliga friluftslivet vill utskottet ånyo erinra om det arbete som f. n. pågår inom regeringskansliet för att utforma en ny naturresurslag.

Med hänvisning till vad som här anförts om mål för turist- och rekreationspolitiken avstyrker utskottet motion 2722 yrkande 3 i här aktuell del.

Utskottet finner de i propositionen angivna principerna för statligt stöd till turistnäringen väl avvägda. Utskottet tillstyrker alltså propositionen i nu nämnt hänseende.

Turistrådets organisation

Ansvaret för statliga insatser för turism och rekreation ligger i dag på flera olika myndigheter och institutioner. De viktigaste centrala instanserna är Sveriges turistråd, statens naturvårdsverk och rekreationsberedningen. Jordbruksministern konstaterar att det mellan dessa instanser finns vissa avgränsningssvårigheter och därmed viss risk för dubbelarbete. Han föreslår därför en rad förändringar i den nuvarande handläggningen av turist- och rekreationsfrågor på det centrala planet för att få till stånd en bättre samordning och en effektivare behandling av dessa frågor. Turistrådet föreslås få det övergripande ansvaret för turist- och rekreationsfrågorna. Till

följd härav bör vissa ärenden som naturvårdsverket hittills handlagt föras över till Turistrådet. Det gäller rekreationsberedningens arbetsuppgifter och bidragsfrågor av skilda slag samt utvecklingsarbete i frågor om anläggningar för friluftsliv.

I propositionen föreslås också att den verksamhet som nu sköts av sjösäkerhetsrådet och fjällsäkerhetsrådet förs över till naturvårdsverket. I det följande behandlar utskottet först Turistrådets organisation för att därefter ta upp frågan om de båda rådens ställning.

I propositionen aviseras att *rådets styrelse* som i dag består av 19 ledamöter skall minskas och dess sammansättning ses över i samband med att arbetsuppgifterna förändras och utökas. Två särskilda organ – en referensgrupp och en permanent delegation – skall inrättas. Referensgruppen som knyts till rådets styrelse skall ha bred kompetens i turistnäringsfrågor. I den skall ingå företrädare för främst producentintressen. Delegationen som skall vara underställd rådets styrelse skall ges beslutanderätt i frågor om bl. a. bidragsärenden, yttranden över arbetsmarknads- och lokaliseringsärenden. En särskild avdelning, underställd delegationen, skall svara för beredning av dessa frågor. Denna avdelning skall även följa utvecklingen av de primära rekreationsområdena och ansvara för utarbetandet av strukturplanen samt forsknings-, utbildnings- och rekreationsfrågor. De nya uppgifter som läggs på Turistrådet innebär att rådet ges vissa myndighetsfunktioner. För att regeringen skall kunna överlämna beslutanderätten till Turistrådet krävs en särskild lag. Förslag härom läggs också fram i propositionen.

Utskottet tillstyrker förslaget till lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd.

Den förordade organisationen för Turistrådet kommenteras i flera motioner. I motion 2736 (m) föreslås att personer med kompetens i turistnäringsfrågor skall ingå i styrelsen och att turistföretagen bör vara med som Turistrådets stiftare. Motionären anser att regeringen nu borde ha presenterat förslag till styrelsens sammansättning. I motion 1234 (m) som väckts under allmänna motionstiden förordas att företrädare för turistnäringen bör ingå i styrelsen dock utan att antalet ledamöter ökar. Ett förslag i motion 2734 (fp) syftar till att tillförsäkra de ideella föreningarna en representation i styrelsen.

I fråga om styrelsens sammansättning anger jordbruksministern, som utskottet nämnt, att antalet styrelseledamöter skall minskas. Vidare skall styrelsen tillförsäkras kompetens i marknadsföringsfrågor. Enligt vad utskottet har erfarit kommer överläggningar med rådets stiftare om rådets organisation att inledas efter riksdagsbehandlingen av detta ärende. Utskottet vill understryka vikten av att styrelsen på ett effektivt sätt kan leda rådets verksamhet för att främja och vidareutveckla samhällets turist- och rekreationspolitik. Antalet styrelsemedlemmar bör därför – som föredragande statsrådet uttalar – minskas väsentligt i förhållande till det nuvarande som är 19 ledamöter. Detta innebär att många intressegrupper som i och för sig fyller

viktiga funktioner inom turist- och rekreationsområdet inte kan ges representation i styrelsen. Det finns därför anledning att överväga möjligheterna att ge dessa grupper representation då ledamöter i referensgruppen och delegationen skall utses. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna 1234, 2734 yrkande 4 och 2736 yrkande 5.

Referensgruppens sammansättning och *representation för olika folkrörelser i rådets organ* berörs i två motioner.

Det är enligt motion 2734 viktigt att utbyggnaden av turistnäringen inte sker på bekostnad av naturvårdens långsiktiga behov. Motionärerna förordar därför att representanter för naturvårdens intressen skall ingå i referensgruppen och hemställer att riksdagen skall göra en framställning till regeringen härom.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer företrädare för naturvårdsverket att ingå i delegationen. Med hänsyn härtill finner utskottet att motionärernas önskemål i stort sett är tillgodosedda och att någon åtgärd från riksdagens sida inte är påkallad.

I motion 2727 (s) erinras om de undersökningar som gjorts av hur människor utnyttar sin fritid och varför stora grupper i vårt land inte kan göra resor på sin semester. Motionären menar att Turistrådet bör aktivt arbeta på att underlätta för dem som annars inte reser på semester att göra detta. I detta arbete skulle det vara värdefullt för rådet att ha en särskild referensgrupp. I denna skulle ingå företrädare för de folkrörelser som representerar de grupper vilka har svårast för att riktigt kunna utnyttja sin fritid. Hon föreslår att riksdagen skall göra en framställning till regeringen av denna innebörd.

Turistrådets uppgifter och centrala roll när det gäller marknadsföring av Sverige som turistland kommer utskottet att närmare behandla i det följande. I detta sammanhang vill utskottet endast erinra om att i rådets uppgifter ingår bl. a. att söka underlätta för stora grupper att få ett stimulerande miljöombyte på semestern. Detta kan ske genom marknadsföring av s. k. semesterpaket och information om prisvärda alternativ. Utskottet är medvetet om att det kan uppstå vissa svårigheter för rådet att förena de båda uppgifterna att effektivt marknadsföra Sverige som turistland och stödja turistnäringens egna ansträngningar i detta avseende samt att medverka till att genomföra en socialt inriktad turist- och rekreationspolitik. Det är därför viktigt att rådet fortlöpande har kontakter med såväl folkrörelser som centrala och regionala myndigheter, kommuner och näringsliv. Detta framhålls särskilt i propositionen. Utskottet vill understryka att det är angeläget att dessa kontakter kan ske på ett smidigt sätt t. ex. genom att delegationen ges en bred sammansättning. Ett annat alternativ är det som motionären föreslår. Utskottet utgår från att regeringen i kommande överläggningar med stiftarna kommer att överväga bl. a. dessa båda alternativ. Utskottet anser därför att någon särskild framställning till regeringen med anledning av yrkande 2 i motion 2727 inte är erforderlig.

I motion 2732 (c) anförs att inom turist- och rekreationsområdet spelar flera folkrörelser – främst Svenska turistföreningen och Friluftsfrämjandet – en aktiv roll för att främja den breda allmänhetens möjligheter till turism. Motionärerna menar att en turist- och rekreationspolitik med en social målsättning bör beakta de möjligheter som dessa folkrörelser erbjuder. De föreslår att regeringen snarast skall ta upp överläggningar med organisationerna för att diskutera deras framtida roll. Detta bör ske innan Turistrådets nya organisation läggs fast, sägs det.

Det råder allmän enighet om den stora betydelse som Turistföreningen och Friluftsfrämjandet har haft och har för att utveckla turism i olika former. De båda organisationerna får också bidrag från staten, bl. a. för vissa anläggningar. Utskottet har i det föregående framhållit att det är viktigt att rådet fortlöpande har kontakter med myndigheter och organisationer på området. Utskottet utgår från att rådet kommer att ha ett nära samarbete med Turistföreningen och Friluftsfrämjandet. Något uttalande från riksdagens sida enligt motionärernas önskemål anser utskottet inte erforderligt. Motion 2732 yrkande 1 o) avstyrks alltså.

I motion 2732 förordas att i Turistrådets nya organisation *myndighetsfunktionerna* skall skiljas från *marknadsföringsfunktionerna*. Motionärerna anser därför att den enhet som skall överta uppgifter från rekreationsberedningen och naturvårdsverket bör få en självständig ställning. Det ligger mycket i vad motionärerna här anför. Av propositionen framgår att avsikten är att en särskild nyinrättad avdelning inom Turistrådet skall svara för bl. a. just de uppgifter som anges i motionen. Avdelningen kommer att få en självständig ställning inom rådet. Med hänsyn härtill finner utskottet att syftet med yrkande 1 d) i motion 2732 är tillgodosett.

I samma motion hemställs att *Turistrådets kansli* skall *lokaliseras* till en av de orter där det finns högskoleutbildning på turistområdet, nämligen Östersund, Falun eller Kalmar. I rådets uppgifter ingår att fortlöpande följa de behov av utbildning som finns på turistområdet och att stimulera olika utbildningsinstitutioner att ta upp angelägna utbildningar på sina program.

Turistrådets centrala uppgift är dock att svara för samordning av samhällets insatser på turist- och rekreationsområdet. Vidare skall rådet marknadsföra Sverige som turistland. För att utföra dessa uppgifter krävs att Turistrådet har en bred kontaktyta. Med hänsyn härtill vill utskottet inte förorda en omlokalisering av Turistrådets kansli enligt förslaget i motion 2732. Ifrågavarande motionsyrkande avstyrks alltså (yrkande 1 e).

I propositionen föreslås att 71 700 000 kr. ställs till Turistrådets förfogande under budgetåret 1984/85. Häri ingår 9,1 milj. kr. som förs över från anslaget Stöd till friluftslivet m. m. Det samlade anslaget för verksamheten vid rådet bör enligt propositionen i fortsättningen benämnas Stöd till turism och rekreation. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsberäkning.

I detta sammanhang tar utskottet upp förslag som rör sjösäkerhetsrådets och fjällsäkerhetsrådets ställning. Dessa båda råd är i dag självständiga

myndigheter vars verksamhet finansieras via naturvårdsverket. Sjösäkerhetsrådet består av tio ledamöter utsedda av regeringen medan fjällsäkerhetsrådet består av elva ledamöter, även dessa utsedda av regeringen. För sjösäkerhetsrådets kanslifunktioner finns medel för rådets sekreterare med biträde. I propositionen förordas att ansvaret för den verksamhet som råden bedriver läggs på naturvårdsverket. Departementschefen räknar med att härigenom uppnå vissa effektivitets- och samordningsvinster. Han aviserar att verket skall få i uppdrag att se över organisationen av säkerhetsfrågorna och föreslå en lämplig organisation för dessa. Som en följd av att naturvårdsverket skall överta rådens funktion föreslås att verkets myndighetsanslag skall tillföras 2 695 000 kr. för budgetåret 1984/85. Vidare föreslås att kostnaderna för viss fjällverksamhet som nu utgår från anslaget Stöd till friluftslivet m. m. förs över till anslaget Vård av naturreservat m. m. Detta bör därför tillföras ytterligare 3 640 000 kr. för budgetåret 1984/85.

I motionerna 2726 (c), 2728 (c, s, m, fp, vpk) och 2733 (m) yrkas avslag på propositionens förslag om *sjösäkerhetsrådet.* Motionärerna erinrar om att sjösäkerhetsrådet har lång erfarenhet och mycket goda kunskaper om säkerhetsfrågor i fråga om fritidsbåtar. Rådets ledamöter arbetar inom olika myndigheter och organisationer med båtlivsfrågor. Enligt motion 2728 innebär förslaget att ansvaret för sjösäkerhetsfrågor på departements- och myndighetsnivå skulle komma att splittras, vilket skulle motverka ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser. Liknande synpunkter förs fram i de övriga motionerna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Det är knappast troligt att ett överförande av sjösäkerhetsrådets verksamhet till naturvårdsverket skulle innebära någon besparing. Däremot är det risk för att det viktiga informationsarbete som rådet framgångsrikt har bedrivit inom en ram av ca 2 milj. kr. kommer att försvåras. Utskottet vill erinra om att rådet i dag visserligen finansieras från naturvårdsverkets anslag men liksom sjöfartsverket lyder under kommunikationsdepartementet. Utskottet tillstyrker alltså förslaget i motionerna och avstyrker propositionens förslag i fråga om sjösäkerhetsrådet. Kostnaderna för sjösäkerhetsrådets verksamhet bör dock som föreslagits i propositionen anvisas över naturvårdsverkets myndighetsanslag.

Enligt motion 2733 bör Turistrådet få i uppdrag att bevaka *båtlivsfrågor* som en del av turist- och rekreationspolitiken. Motionärerna begär att riksdagen skall göra en framställning till regeringen av denna innebörd. Vidare bör riksdagen besluta att föra ytterligare en tjänst från naturvårdsverket till Turistrådet för att handlägga båtlivsfrågor. Förslagen motiveras med att enligt propositionen skall verkets anslag för fritidsbåttrafiken upphöra och verkets medel för utvecklingsarbete föras över till Turistrådet. Verkets roll som central myndighet för båtlivet kommer därvid i praktiken att försvinna, anför motionärerna.

Turistrådet skall enligt propositionen i fortsättningen svara för rekreationsfrågor och därmed även för åtgärder som rör båtlivet. I så måtto är alltså

motionärernas förslag om att rådet skall ha ansvaret för detta område tillgodosett. Organisationen innebär vidare att medel motsvarande totalt sju tjänster förs över från anslaget i naturvårdsverkets budget till Turistrådet. I det föregående har utskottet uttalat sig för att sjösäkerhetsrådets nuvarande organisation och verksamhet bibehålls. Utskottet anser sig inte böra föreslå att ytterligare medel skall föras över till rådet. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet de här aktuella förslagen i motion 2733.

Fjällsäkerhetsrådets organisation tas upp i två motioner. Enligt motion 2735 (fp, s, m, c) bör fjällsäkerhetsrådets verksamhet behållas i sin nuvarande form. Motionärerna hävdar att rådet tillförs en mångsidig sakkunskap genom ledamöterna. Dessa företräder bl. a. länsstyrelserna i fjällänen, rikspolisstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Svenska turistföreningen, Friluftsfrämjandet och Svenska samernas riksförbund. Rådet har fungerat väl och kostnaderna för verksamheten har varit låga. Om naturvårdsverket övertar rådets uppgifter måste verket tillföras nödvändig expertis.

En annan lösning för fjällsäkerhetsrådets organisation föreslås i motion 2732 (c). Motionärerna förordar att rådets nuvarande uppgifter skall lösas genom samverkan mellan länsstyrelserna i berörda län, dvs. Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. De föreslår därför att riksdagen till dessa länsstyrelser skall anvisa de medel som regeringen föreslår anvisade för samordning av fjällsäkerhetsfrågor. I propositionen föreslås för de båda rådens verksamhet 2 695 000 kr. Härav är ett belopp om 775 000 kr. avsett för fjällsäkerhetsrådets verksamhet. Motsvarande belopp används för rådets informationsverksamhet medan kanslifunktionerna hittills sköts på deltid av en tjänsteman på jordbruksdepartementet. När det gäller informationsverksamheten samarbetar rådet nära med Friluftsfrämjanet och Svenska turistföreningen. Rådet har också bildat lokala fjällsäkerhetskommittéer i fjällänen.

Utskottet vill framhålla att naturvårdsverket i dag handlägger en rad frågor rörande fjällverksamhet – bl. a. underhåll och skötsel av vandringsleder. Verkets generaldirektör är ordförande i rådet. Det finns ett nära samband mellan rådets verksamhet och verkets uppgifter. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen och avstyrker alltså yrkandena 1 f) och 2 i motion 2732 samt motion 2735 yrkande 2.

I detta sammanhang tar utskottet upp de synpunkter och önskemål rörande *fjällturismen* som folkpartiet lägger fram i motion 903. I den motivering som lämnas i motion 902 framhåller motionärerna att leder och övernattningsstugor i viss utsträckning behöver byggas ut. Flera av de större fjällanläggningarna behöver renoveras och rustas upp. De anser att fjällturism i enkla former måste ses som en del i en social rekreations- och turistpolitik som bör ha samhällets stöd. Vidare erinrar de om att Svenska turistföreningen, som i stor utsträckning finansierar sin verksamhet genom medlemsavgifter och frivilliga bidrag, har stora svårigheter att få fram

tillräckliga medel för underhåll. Naturvårdsverket har begärt 850 000 kr. för anslaget till Turistföreningens fjällverksamhet vilket motionärerna anser bör utgå. Motionärerna anser att det är nödvändigt att fjällsäkerheten får sådana resurser att olyckor kan undvikas. I anslutning till de större vandringslederna eller till nationalparkerna behövs informationscentraler.

Utskottet utgår från att de angelägna frågor som motionärerna aktualiserat kommer att beaktas i Turistrådets arbete framöver, bl. a. i samband med bidragsgivningen. Med hänsyn härtill påkallar enligt utskottets mening motion 903 inte någon riksdagens åtgärd.

I propositionen föreslås att anslaget Stöd till idrotten skall räknas upp med 300 000 kr. Anslagsökningen är avsedd för stöd till anläggningar som ägs av Friluftsfrämjandet och Riksföreningen ridningens främjande. Bidrag till mindre friluftsanläggningar som ägs av förening eller därmed jämförbar sammanslutning som inte är organiserad inom Sveriges riksidrottsförbund har hittills lämnats av naturvårdsverket från anslaget Stöd till friluftslivet. Det har i allt väsentligt gått till dessa två föreningar som får bidrag till sin verksamhet från anslaget Stöd till idrotten. I propositionen uttalas att de båda organisationerna årligen bör redovisa hur anvisade medel till mindre anläggningar har fördelats. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen.

I detta sammanhang tar utskottet upp förslag i motion 2735 (fp, s, m, c) om att *stödet till Friluftsfrämjandet* och övriga inom friluftslivet verksamma organisationer fr. o. m. budgetåret 1985/86 skall handhas av Sveriges turistråd. Mot bakgrund av rådets olika uppgifter på rekreationsområdet anser motionärerna att det är naturligt och önskvärt att de organisationer vilkas verksamhet hör nära samman med Turistrådets uppgifter även organisatoriskt knyts till rådet.

Riksdagen har nyligen på förslag av utskottet (KrU 1983/84:13) avvisat propåer om att de s. k. främjandeorganisationerna vilka erhåller statligt bidrag genom Riksidrottsförbundet i budgethänseende skulle få en självständig ställning. Utskottet finner inte anledning att nu ändra uppfattning och avstyrker alltså yrkande 1 i motion 2735.

En *översyn av naturvårdsverkets uppgifter* i turist- och rekreationspolitiken önskas i motion 2732 (c). Motionärerna konstaterar att turismen i allmänhet representerar ett exploateringsintresse, som naturvårdsverket har i uppgift att motverka. De anser därför att verkets uppgifter i detta hänseende bör granskas och förslag för att renodla verkets funktion läggas fram. Med den föreslagna nya organisationen på turist- och rekreationsområdet kommer en rad frågor som nu handläggs av verket att föras över till Turistrådet. Verkets roll kommer därför på denna sektor att renodlas och främst omfatta området friluftsliv, skötsel av vandringsleder i fjällen och vissa säkerhetsfrågor.

Det är enligt utskottets mening rimligt att den organisation på turist- och rekreationsområdet som skall börja verka från halvårsskiftet i år får fungera viss tid. Därefter kan det som motionärerna förespråkar vara befogat att verkets roll i turist- och rekreationspolitiken ses över. Utskottet anser sig

dock inte nu böra föreslå riksdagen att göra en framställning till regeringen enligt yrkande 1 g) i motion 2732.

I propositionen aviseras att *kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar* kommer att upphävas. Statsbidraget har lämnats av naturvårdsverket men har enligt propositionen inte under senare år utgått i någon nämnvärd omfattning. I motion 2732 begärs att kungörelsen inte skall upphävas och att alltså stöd även i fortsättningen skall kunna utgå. Motionärerna säger att fritidsbåtsverksamheten är en väsentlig del av det rörliga friluftslivet.

Naturvårdsverket anför i årets anslagsframställning att då medelstilldelningen för bidragsverksamhet enligt kungörelsen varit ytterst begränsad har verket under senare år prioriterat medel för friluftsdelen av båtlivet. Bidragsansökningar avseende båthamnar har lämnats utan bifall. Under innevarande budgetår uppgår medel under anslaget till 700 000 kr. Härav används ca 150 000 kr. för den tjänstebåt som verket har för inspektion av bl. a. gästhamnar, uthamnar och sanitära anordningar till vilka verket givit bidrag. Under senare år har verket bl. a. på grund av de begränsade medel som stått till förfogande i bidragsgivningen prioriterat bidrag till investeringar i sanitära anordningar s. k. sopmajor. Enligt vad utskottet inhämtat är dock kommunerna tveksamma till att göra sådana investeringar främst på grund av de driftkostnader dessa för med sig.

Utskottet vill erinra om att Turistrådet i fortsättningen skall svara för bidragsgivning till turist- och rekreationsanläggningar av riksintresse. Det bör alltså vara möjligt för Turistrådet att lämna bidrag till båtlivet om ifrågavarande anläggningar bedöms som riksintresse. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet propositionen i ifrågavarande del och avstyrker alltså yrkande 1 m) i motion 2732.

Turistrådets arbetsuppgifter

I propositionen framhålls att Turistrådets huvuduppgift även i fortsättningen blir att marknadsföra Sverige som turistland. Rådets insatser bör ges en sådan inriktning att de blir ett stöd för turistnäringens och det övriga näringslivets strävan att marknadsföra Sverige internationellt. Jordbruksministern understryker att det är viktigt att marknadsföringsinsatserna också tar sikte på den inhemska marknaden. Vissa nya arbetsuppgifter läggs på rådet. Det är bidragsfrågor, yttranden över arbetsmarknads- och lokaliseringsärenden, forsknings- och utbildningsfrågor samt rekreationsfrågor. Dessa arbetsuppgifter har naturvårdsverket och rekreationsberedningen hittills svarat för. Utskottet har i det föregående haft anledning att kommentera rådets utvidgade ansvarsområde vari även bl. a. ingår att följa utvecklingen inom de primära rekreationsområdena. Förslag och synpunkter på *Turistrådets ansvarsområde* läggs fram i flera motioner. I motion 2721 (m) uttalas att det faktum att Turistrådet tilldelas vissa myndighetsfunktioner

inte får innebära att rådets marknadsföringskompetens försvagas. Den nya organisationen får inte heller medföra att rådets möjligheter att i sina marknadsföringsinsatser agera fritt och okonventionellt minskas. Vidare anser motionärerna att det är angeläget att de åtgärder som vidtas för att inom och utom landet marknadsföra turism och rekreation bör samordnas. Därför bör Turistrådets samarbete med övriga organisationer – bl. a. Svenska turistföreningen, Exportrådet och Svenska institutet – utvecklas. Motionärerna önskar att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall instämma i vad de anför om Turistrådets framtida arbetsuppgifter.

Motionärernas synpunkter på rådets uppgifter är enligt utskottets mening beaktansvärda. Det är angeläget att rådet framöver kan agera smidigt och effektivt. Syftet med den organisation som förordas i propositionen är att säkra att myndighetsfunktionen särskiljs från marknadsföringsfunktionen. Detta markeras genom att delegationen får beslutanderätt i frågor som innebär myndighetsfunktioner. I propositionen uttalas särskilt att rådet skall samarbeta med Exportrådet och att de åtgärder som rådet vidtar för att öka exporten av turism i Sverige skall göras i samarbete med Exportrådet.

Med hänsyn till vad som anförts finner utskottet att syftet med ifrågavarande yrkande i motion 2721 (yrkande 2) kan anses vara tillgodosett. Någon särskild åtgärd från riksdagen är alltså inte påkallad.

Andra aspekter på *rådets uppgifter* förs fram i motion 2727 (s). Motionären menar att rådet även bör arbeta med att informera om alternativ och söka stimulera de människor som annars aldrig reser på semester att göra det. Vidare bör rådet initiera forskning kring den s. k. hinderproblematiken.

Även denna fråga har utskottet haft anledning att beröra i det föregående (s. 11 f.). Utskottet vill här påminna om att målsättningen för rådets arbete bl. a. skall vara att öka möjligheterna för alla grupper i vårt samhälle att ta del av de rekreationsmöjligheter som turismen inom Sverige erbjuder. Ett led i detta arbete är de semesterpaket som Turistrådet i samarbete med regionala och lokala turistorgan skall söka få fram liksom även ansträngningarna att skapa ett effektivt bokningssystem.

Enligt propositionen kommer Turistrådet att få i uppdrag att sammanställa forskningsbehovet inom turistnäringen. Utskottet utgår från att forskning kring den s. k. hinderproblematiken kommer att aktualiseras i detta sammanhang. I propositionen uttalas att det forsknings- och utvecklingsarbete som hittills bedrivits bör kompletteras med forskning rörande förutsättningarna för den enskilde att utnyttja sin fritid för rekreation och turism. Därvid bör, sägs det, behovet av olika generella turist- och rekreationspolitiska styrmedel studeras. Mot denna bakgrund finner utskottet att motionärens önskemål i huvudsak är tillgodosedda och att alltså någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 2727 i här berörd del (yrkande 1) inte erfordras.

Förslag som syftar till att intensifiera *Turistrådets marknadsföring* såväl utomlands som i Sverige förs fram i flera motioner.

Motion 2724 (fp, m, c) går ut på att samverkan mellan Exportrådet och

Turistrådet bör utökas bl. a. genom att verksamheten vid Turistrådets turistkontor utomlands överflyttas till Exportrådets lokaler i de aktuella länderna. Motionärerna vill att i Exportrådets utlandsorganisation skall, om möjligt redan från år 1985, ingå minst en turismansvarig vid varje kontor. De föreslår också att de båda organen tillsammans med olika trafikföretag skall skapa lokala "turismexportkommittéer" för insatser på utlandsmarknaden.

Näringsutskottet hänvisar i sitt yttrande över motionen bl. a. till att en samlokalisering av Exportrådets och Turistrådets utlandsrepresentation förekommer i vissa fall men att också andra organisatoriska lösningar prövas, exempelvis samverkan mellan Turistrådet och Scandinavian Airlines System (SAS). Enligt uppgift finns hos både Exportrådet och Turistrådet en strävan att samarbetet råden emellan skall utvecklas ytterligare. Näringsutskottet anser att riksdagen bör inskränka sig till att allmänt ge sin anslutning till denna strävan – och sålunda till det grundläggande ändamålet med motion 2724 – men avstå från preciserade anvisningar om olika praktiska åtgärder som samarbetet kan ta sig uttryck i. Någon sådan framställning till regeringen som föreslås i motionen vill näringsutskottet följaktligen inte förorda.

I motion 2731 (m) begärs bl. a. att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall instämma i vad som i motionen anförs om marknadsföring av Sverige som turistland. Det som åsyftas är bl. a. att mera konkreta uppgifter på turistmarknadsföringens område bör åläggas utrikesdepartementets utrikeshandelsavdelning och generalkonsulaten.

Näringsutskottet framhåller i sitt yttrande att det sedan länge betraktas som naturligt och angeläget att utrikesdepartementet och utrikesrepresentationen – och då också såväl beskickningar som andra konsulat än generalkonsulaten – engagerar sig i marknadsföringen på turismens område och nämner ett par aktuella exempel. Sammanfattningsvis finner näringsutskottet att syftet med den nu berörda delen av motion 2731 kan anses redan vara tillgodosett.

Kulturutskottet delar näringsutskottets uppfattning och föreslår alltså att motionerna 2724 och 2731 yrkande 1 inte skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Flera förslag i motion 2732 (c) syftar till att stärka turismen i Sverige. Motionärerna hävdar att förutsättningarna att utveckla turismen som exportnäring f. n. är goda. Genom devalveringarna kan Sverige konkurrera prismässigt. Antalet turister från utlandet har också ökat under 1983. Motionärerna noterar att det främst är Norge som står för denna ökning medan turismen från närliggande länder som Storbritannien, Danmark och Finland inte ökat i motsvarande mån. Motionärerna menar att det krävs kraftfulla marknadsföringsåtgärder för att en ökning av turismen från dessa länder skall komma till stånd. De förordar därför särskilda insatser för marknadsföring i närliggande länder och åtgärder för att engagera turistnäringen i ökad utsträckning i den internationella marknadsföringen. För att utveckla hemmaturismen och göra den konkurrenskraftig i förhållande till

utlandsresor bör olika erbjudanden om resmöjligheter utarbetas, t. ex. charterresor inom Sverige. Ett bättre bokningssystem bör också införas.

Enligt vad utskottet inhämtat avser Turistrådet att intensifiera sin marknadsföring på närliggande länder som Danmark, Tyskland och England. De satsningar som skett i Norge, men även i Finland, har varit framgångsrika. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse.

Vad gäller motionärernas övriga önskemål anser sig utskottet kunna konstatera att de i allt väsentligt tillgodoses genom olika förslag i propositionen. Genom Turistrådets nya organisation kommer turistnäringen att knytas till styrelsen genom representation i referensgruppen. Vidare skall Turistrådet samarbeta med Exportrådet i frågor som rör marknadsföring av Sverige utomlands. Utskottet vill, liksom näringsutskottet, betona vikten av att så sker. Utskottet har i det förgående framhållit att det är angeläget med ökade insatser för att utforma och marknadsföra lättöverskådliga s. k. paketlösningar för resor inom Sverige. Utskottet vill peka på att ett särskilt företag – BOKSER Turistservice AB – skall bildas med uppgift att vidareutveckla och ansvara för ett bokningssystem för turistservice. När det gäller charterresor har Turistrådet redan nu samarbete med luftfartsverket.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att här aktuella förslag i motion 2732 i allt väsentligt är tillgodosedda och att det alltså inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av yrkandena 1 a), 1 b) och 1 c).

Motionärerna tar även upp frågan om hur en *spridning av semester och sportlov* skall kunna åstadkommas. De menar att det vore lämpligt att exempelvis Turistrådet tar initiativ till överläggningar med resp. parter i dessa frågor. Ett sådant initiativ bör, sägs det, föregås av dokumentation som visar fördelarna med en större spridning.

När det gäller förläggningen av sportloven vill utskottet erinra om att varje kommun självständigt bestämmer om förläggning av skolornas vintersportlov liksom om andra lov. Efter överläggningar med kommunerna, länsskolnämnderna, Kommunförbundets länsavdelningar och Turistrådet utfärdade Kommunförbundet år 1979 rekommendationer om förläggning av sportlovet över en period om fyra veckor. Vid förläggning av sportlovet måste skolpedagogiska synpunkter beaktas. Kommunförbundet gör varje år en enkät om när påföljande års vintersportlov kommer att infalla. Kommunerna beslutar om tidpunkten för detta lov ca ett och ett halvt år i förväg. Kommunförbundet svarar för information om vintersportlovets förläggning.

Beträffande semesterspridningen framhåller jordbruksministern att han ser denna som en mycket viktig rekreationspolitisk fråga som inte minst skulle kunna förbättra förutsättningarna för ekonomiskt svaga grupper att ta del av rekreationsutbudet. Han hänvisar dock till att semesterspridningen i första hand är en fråga som rör arbetsmarknadens parter.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att motion 2732 i här behandlad del (yrkande 1 n) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 2725 (fp, m, c) yrkas att riksdagen hos regeringen skall anhålla om

att Sveriges turistråd ges i uppdrag att snarast samla näringslivets och turistindustrins ledande företag till ett konstruktivt samarbete i syfte att snarast införa ett system av särskilda *turistrabatter* – en svensk turistbonus – av exakt samma typ som SAS, Linjeflyg och SJ redan tillämpat med stor framgång.

Motionärerna menar att det är angeläget att det svenska näringslivet på ett helt annat sätt än tidigare säljer turisttjänster på världsmarknaden. En åtgärd i detta syfte skulle vara lågpriserbjudanden i form av rabatter och bonussystem som över hela världen visat sig påverka konsumenternas preferenser. Prisvärda semesterpaket i Sverige kan, sägs det, på ett avgörande sätt förbättra vårt konkurrensläge och ge vårt land en ny profil.

Utskottet vill ånyo understryka vikten av ytterligare insatser för att marknadsföra Sverige som turistland även internationellt. I fråga om det konkreta förslaget i motionen finns redan nu vissa sådana erbjudanden. Enligt vad utskottet inhämtat arbetar Turistrådet i samarbete med företag på området för att utveckla existerande rabatterbjudanden.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att det inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen.

Förslag i motionerna 2720 (s), 2723 (fp, m, c) och 2734 (fp) syftar till att Turistrådet inför Svenska turistföreningens 100-årsjubileum år 1985 skall ta initiativ till en *speciell kampanj*, "Sverige 1985 – århundradets turistland". Enligt motion 2723 bör Turistrådet få i uppdrag att i samverkan med stat, landsting och kommuner och hela det svenska näringslivet före årets slut lansera en genomtänkt och slagkraftig kampanj på detta tema. Samma synpunkter förs fram i motion 2720.

Utskottet utgår från att Svenska turistföreningens 100-årsjubileum och dess verksamhet för att uppmuntra svenskar att lära känna sitt land kommer att uppmärksammas på olika sätt. Härvid är det rimligt att de synpunkter som motionärerna för fram kommer att beaktas. Utskottet har i det föregående anslutit sig till näringsutskottets bedömning att riksdagen bör avstå från preciserade anvisningar om olika praktiska åtgärder i fråga om rådets arbete. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna 2720 och 2723 samt yrkande 8 i motion 2734.

I motion 1083 (fp), väckt under den allmänna motionstiden, begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om *turismens betydelse för att främja företagandet*. I den motivering som lämnas i motion 1079 uttalas att turismen i hög grad gynnar etablerandet av mindre företag. Motionärerna anför att för en småföretagarvänlig politik är turismen något väsentligt.

I propositionen redovisas turistnäringens betydelse för den svenska ekonomin. Turismomsättningen har av Turistrådet för år 1982 uppskattats till ca 35 miljarder kronor. Antalet sysselsatta inom turistnäringen är enligt Turistrådet ca 5 % av samtliga förvärvsarbetande och är numera större än i flera enskilda industribranscher. I vissa regioner har turistnäringen karaktär av basnäring.

Utskottet vill även hänvisa till att näringsutskottet i sitt yttrande understryker den näringspolitiska betydelsen av att turismen i Sverige utvecklas. Genom att turistanläggningar – i vid mening – och därtill anknuten service byggs ut och marknadsförs effektivt både i Sverige och utomlands skapas förutsättningar för ökad sysselsättning bl. a. på många orter där det är ont om företag inom andra näringar. Det råder alltså enighet om turistnäringens betydelse. Förslagen i propositionen innebär också ett väsentligt stöd till turismen. Något särskilt uttalande från riksdagen finner utskottet inte erforderligt.

Vad som i övrigt anförs i propositionen har, såvitt denna hänvisats till kulturutskottet, inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 samt motionerna 1983/84:2718, 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del och 1983/84:2732 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *strukturplan samt branschstudie*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 samt med avslag på motionerna 1983/84:2721 yrkande 1, 1983/84:2732 yrkande 1 i), 1983/84:2734 yrkande 2 och 1983/84:2736 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört,
3. beträffande *begreppet primärt rekreationsområde*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2732 yrkande 1 h), 1983/84:2736 yrkande 2 och 1983/84:2737 yrkande 3,
4. beträffande *insatser för att främja turism och rekreation i primära rekreationsområden m. m.*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1983/84:1231 (Gävleborgs län)
   b) motion 1983/84:1645 (Ljusnandalen och Nedre Dalälven)
   c) motion 1983/84:1657 (Norrland samt Vindelälvsområdet)
   d) motion 1983/84:1660 (DANO-området)
   e) motion 1983/84:2041 (Värmland)
   f) motion 1983/84:2286 (Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten)
   g) motion 1983/84:2719 (Tiveden),
5. beträffande *närrekreation i storstadsområden m. m.*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 och med avslag på motion 1983/84:1661 godkänner vad utskottet anfört,
6. beträffande *utveckling av närmiljön m. m.*

att riksdagen avslår motion 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del,

7. beträffande *ändring i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1677,
8. beträffande *transportstöd till Gotlandstrafiken m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2729,
9. beträffande *avskaffande av Gotlandsbolagets monopolställning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2721 yrkande 3,
10. beträffande *bandelen Borlänge–Malung*
    att riksdagen avslår motion 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del,
11. beträffande *forskning och utbildning på turismområdet*
    att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 samt med avslag på motionerna 1983/84:2731 yrkande 2 och 1983/84:2734 yrkande 6 godkänner vad utskottet anfört,
12. beträffande *riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken i övrigt*
    att riksdagen beslutar att vad som i proposition 1983/84:145 anförts inte skall föranleda något uttalande av riksdagen,
13. beträffande *viss ändring i bestämmelserna för beredskapsarbete*
    att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 och med avslag på motion 1983/84:2734 yrkande 1 godkänner vad som förordats i propositionen,
14. beträffande *högre beloppsgräns för prövning av beredskapsarbeten*
    att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 och med avslag på motion 1983/84:2732 yrkande 1 k) godkänner vad som förordats i propositionen,
15. beträffande *utnyttjande av beredskapsmedel*
    att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 och med avslag på motion 1983/84:2732 yrkande 1 j) godkänner vad som förordats i propositionen,
16. beträffande *användning av arbetsmarknadspolitiska medel i vissa turistområden*
    att riksdagen avslår motion 1983/84:2737 yrkande 1,
17. beträffande *förmånliga lån för upprustning av vissa privata fritidshus*
    att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 l),
18. beträffande *statliga bidrag för vissa investeringar i turistanläggningar*
    att riksdagen avslår motion 1983/84:2736 yrkande 4,
19. beträffande *stöd till rekreations- och turistverksamhet*
    att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 och med avslag på motion 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del godkänner vad som förordats i propositionen,

20. beträffande *principer för statligt stöd till turistnäringen*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 godkänner vad som förordats i propositionen i fråga om principer för statligt stöd till turistnäringen i den mån de inte behandlats under moment 13–15 och 19 ovan,
21. beträffande *beslutanderätt för Turistrådet*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 antar vid propositionen fogat förslag till lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd (bil. 1 till betänkandet),
22. beträffande *Turistrådets styrelse*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:1234, 1983/84:2734 yrkande 4 och 1983/84:2736 yrkande 5,
23. beträffande *representation i Turistrådets referensgrupp*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2734 yrkande 3,
24. beträffande *en referensgrupp med representanter för vissa folkrörelser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2727 yrkande 2,
25. beträffande *Turistrådets samarbete med vissa organisationer*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 o),
26. beträffande *särskiljande av Turistrådets myndighets- och marknadsföringsfunktioner*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 d),
27. beträffande *Turistrådets lokalisering*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 e),
28. beträffande *anslag till turism och rekreation*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 till *Stöd till turism och rekreation* under nionde huvudtiteln för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 71 700 000 kr.,
29. beträffande *sjösäkerhetsrådet*
att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:145 med bifall till motionerna 1983/84:2726, 1983/84:2728 och 1983/84:2733 yrkande 3 godkänner vad utskottet förordat,
30. beträffande *Turistrådets uppgifter rörande båtlivsfrågor*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2733 yrkandena 1 och 2,
31. beträffande *fjällsäkerhetsrådet*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 samt med avslag på motionerna 1983/84:2732 yrkandena 1 f) och 2 samt 1983/84:2735 yrkande 2 godkänner att fjällsäkerhetsrådet avvecklas som egen myndighet samt inordnas i naturvårdsverkets organisation,
32. beträffande *fjällturismen*
att riksdagen avslår motion 1983/84:903,
33. beträffande *medelsanvisning till naturvårdsverket*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 – utöver av

riksdagen tidigare anvisat belopp[1] – till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1984/85 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 695 000 kr.,

34. beträffande *medelsanvisning till vård av naturreservat m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 – utöver av riksdagen tidigare anvisat belopp[1] – till *Vård av naturreservat m. m.* för budgetåret 1984/85 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 640 000 kr.,
35. beträffande *medelsanvisning till stöd till idrotten*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 – utöver av riksdagen tidigare anvisat belopp[2] – till *Stöd till idrotten* för budgetåret 1984/85 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 300 000 kr.,
36. beträffande *stöd till Friluftsfrämjandet m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2735 yrkande 1,
37. beträffande *översyn av naturvårdsverkets uppgifter*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 g),
38. beträffande *upphävande av kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 m),
39. beträffande *Turistrådets ansvarsområde m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:145 och med avslag på motionerna 1983/84:2721 yrkande 2 och 1983/84:2727 yrkande 1 godkänner vad som förordats i propositionen,
40. beträffande *Turistrådets marknadsföring*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2724, 1983/84:2731 yrkande 1 och 1983/84:2732 yrkandena 1 a), 1 b) och 1 c),
41. beträffande *spridning av sportlov och semester*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2732 yrkande 1 n),
42. beträffande *vissa turistfrämjande insatser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2725 (turistrabatter) samt motionerna 1983/84:2720, 1983/84:2723 och 1983/84:2734 yrkande 8 (Sverigekampanj),
43. beträffande *turismens betydelse för företagandet*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1083.

Stockholm den 10 maj 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

[1] JoU 1983/84:25.

[2] KrU 1983/84:13.

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Berit Oscarsson (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Anders Nilsson (s), Jan Hyttring (c), Helge Klöver (s), Lars Hjertén (m) och Lennart Bladh (s).

Reservationer

1. Riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken (mom. 1)

Ingrid Sundberg (m), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp) och Lars Hjertén (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet vill" och slutar "till känna" bort ha följande lydelse:

I propositionen betonas särskilt att olika generella politiska åtgärder bäst främjar målet att fler svenskar bereds möjlighet att utnyttja sin fritid för rekreation och turism i det egna landet i sådana former, som var och en önskar. Utskottet instämmer i detta och konstaterar att regeringen därmed valt att se turist- och rekreationspolitiken ur ett annat perspektiv än vad de turist- och rekreationspolitiska utredningarna har gjort. Utskottet vill understryka att det är människornas individuella önskemål som skall styra formerna för turism och rekreation. Genom den i propositionen föreslagna satsningen på marknadspolitiska åtgärder och utveckling av turistnäringen med sikte på ökad beläggning och förlängd säsong blir det ekonomiskt möjligt för fler att utnyttja anläggningarna. Utskottet delar den i propositionen framförda uppfattningen att generella åtgärder inom olika områden bidrar till att förbättra möjligheterna för breda folkgrupper till turism och rekreation på fritiden. En väl utbyggd och fungerande turistnäring har dessutom positiva effekter på vår bytesbalans och sysselsättning. Vad utskottet här anfört med anledning av propositionen samt motionerna 2718, 2722 yrkande 3 i motsvarande del och 2732 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Utskottets ställningstagande innebär alltså att här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 och med avslag på motionerna 1983/84:2718, 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del och 1983/84:2732 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Strukturplan samt branschstudie (mom. 2)

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c) och Lars Hjertén (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar "Av propositionen" och på s. 14 slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att Turistrådet ej bör ges i uppdrag att utarbeta en särskild samordnad strukturplan för utvecklingen av turism och rekreation. Det är väsentligt att rådet, liksom övriga berörda organ, får ta steget från planering till verkställighet. Fortsatt översiktlig planering kan – i stället för att underlätta – snarare hindra denna utveckling. Hanteringen av frågorna riskerar att fördröjas och göras mindre flexibel.

Behovet av den i propositionen aviserade branschstudien ifrågasätts i motionerna 2732 och 2734.

Branschstudier bör enligt utskottets mening ses som ett normalt inslag i Turistrådets arbete. Det är därför naturligt att Turistrådet kontinuerligt följer de problem som uppkommer inom olika grenar av turistnäringen och arbetar för lösningar i syfte att vidareutveckla densamma. Någon särskild branschstudie utförd av industriverket anser utskottet däremot inte vara påkallad. De resurser som skulle tas i anspråk för en sådan särskild branschstudie bör i stället användas i Turistrådets arbete med erforderliga studier och för att intensifiera marknadsföringen. Genom en ökad efterfrågan på anläggningar för turism kommer flera av de i dag färdigplanerade projekten att kunna förverkligas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion 2721 yrkande 1, 2732 yrkande 1 i), 2734 yrkande 2 och 2736 yrkande 1 samt avstyrker propositionen i här aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *strukturplan samt branschstudie*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 samt med bifall till motionerna 1983/84:2721 yrkande 1, 1983/84:2732 yrkande 1 i), 1983/84:2734 yrkande 2 och 1983/84:2736 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört,

3. Begreppet primärt rekreationsområde (mom. 3)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Med anledning" och slutar "är påkallad" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar alltså att regeringen inte avser att göra någon prioritering mellan olika primära rekreationsområden. Utskottet anser att det förhållandet att ett område utsetts till primärt rekreationsområde i fortsättningen inte bör ge företräde i anslagssammanhang. Varje projekt bör

alltså bedömas efter sina egna förutsättningar. Utskottet ifrågasätter i likhet med vad som anförts i motion 2737 om begreppet primärt rekreationsområde nu fyller någon funktion. Markanvändningen regleras genom riktlinjerna för fysisk riksplanering och den kommande översiktsplaneringen. Vad utskottet här anfört med anledning av motionerna 2732 1 h), 2736 yrkande 2 och 2737 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Huruvida begreppet primärt rekreationsområde skall finnas kvar i framtiden bör prövas i anslutning till (Ds Bo 1984:3) Förslag till ny naturresurslag.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *begreppet primärt rekreationsområde*
att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84:2732 1 h), 1983/84:2736 yrkande 2 och 1983/84:2737 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Insatser för att främja turism och rekreation i primära rekreationsområden m. m. (motiveringen till mom. 4)

Ingrid Sundberg (m), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp) och Lars Hjertén (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Utskottet vill" och slutar "regionala bedömningar" bort ha följande lydelse:

Motionärerna framför synpunkter och förslag om satsningar i olika områden bl. a. från utvecklingsprogram, som utarbetats såväl av huvudmännen inom de primära rekreationsområdena som inom speciella projektgrupper. Utskottet utgår från att de kommer att beaktas i Turistrådets arbete, som syftar till en utökad satsning på turism och rekreation i hela landet. Det är dock viktigt att som föredraganden framhåller de prioriteringar av insatser i olika turistanläggningar som måste göras utgår från lokala och regionala bedömningar.

5. Högre beloppsgräns för prövning av beredskapsarbeten (mom. 14)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Utskottet vill" och slutar "yrkande 1 k)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den beloppsgräns som förordas i propositionen är för låg. Utskottet förordar därför att prövning av objekt inom turistsektorn vars totalkostnader ligger under 15 milj. kr. skall delegeras till arbetsmarknadsstyrelsen.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *högre beloppsgräns för prövning av beredskapsarbeten*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 och med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 k) godkänner vad utskottet förordat,

6. Utnyttjande av beredskapsmedel (mom. 15)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Utskottet räknar" och på s. 26 slutar "inte påkallat" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att beredskapsmedel bör få lämnas för turist- och rekreationsanordningar utan hinder av reglerna för lokaliseringsstöd.

Utskottet tillstyrker alltså motion 2732 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *utnyttjande av beredskapsmedel*
att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:145 och med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 j) godkänner vad utskottet förordat,

7. Förmånliga lån för upprustning av vissa privata fritidshus (mom. 17)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar "Bostadsutskottets majoritet" och slutar "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet framhåller att erfarenheterna av IKS-stödet är goda. Resurser som inte används har fått värde och människors försörjning på landsbygden har underlättats. Fritidshus som rustas upp hos privatpersoner erbjuder inte sällan turisterna en speciell kvalitet. Fritidsboendekommittén har också, anför bostadsutskottet, förordat ett statligt stöd med motsvarande inriktning inom ramen för regional- och rekreationspolitiken.

Mot här angiven bakgrund gör utskottet samma bedömning som görs i den avvikande meningen till bostadsutskottets yttrande, nämligen att det finns anledning att överväga om stöd skall kunna utgå för upprustning av uthyrningsstugor även i de fall det s. k. IKS-stödet inte är tillämpligt. Utskottet förutsätter också att regeringen i lämpligt sammanhang överväger frågan, bl. a. med utgångspunkt i fritidsboendekommitténs förslag.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion 2732 yrkande 1 l) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om stöd för upprustning av uthyrningsstugor.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *förmånliga lån för upprustning av vissa privata fritidshus*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2732 yrkande 1 l) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Stöd till rekreations- och turistverksamhet (mom. 19)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar "En semesterrekreationsfond" och slutar "nämnt hänseende" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det krävs väsentligt ökade insatser från samhällets sida för friluftsliv och rekreation. Det är viktigt att de åtgärder som vidtas kommer de svagast ställda grupperna till del. I enlighet med förslaget i motion 2722 bör en särskild semesterfond snarast inrättas. Fonden bör byggas upp genom avsättning från företagens omsättning. Från denna fond kunde stöd utgå till fackföreningarna för inköp och byggande av fritidsanläggningar. Vidare kunde fonden lämna semesterbidrag till lågavlönade. Det är även angeläget att stöd kan utgå till kommunerna så att dessa kan hindra privata markköp inom de primära rekreationsområdena för fritidshus. De kommuner som ligger inom primära rekreationsområden bör få omfattande regionalpolitiskt stöd. Vad utskottet här anfört med anledning av motion 2722 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad i övrigt anförts i propositionen om principerna för statligt stöd till turistnäringen finner utskottet väl avvägt. Utskottet tillstyrker alltså propositionen i nu nämnt hänseende.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *stöd till rekreations- och turistverksamhet*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:145 och med bifall till motion 1983/84:2722 yrkande 3 i motsvarande del godkänner vad utskottet förordat,

9. Turistrådets lokalisering (mom. 27)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar "Turistrådets centrala" och slutar "(yrkande 1 e)" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till rådets uppgifter i fråga om forskning och utbildning på detta område är det enligt utskottets mening väl motiverat att rådets kansli förläggs till någon av de orter där det finns högskoleutbildning på turistområdet. Utskottet tillstyrker alltså motion 2732 yrkande 1 e).

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *Turistrådets lokalisering*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 e) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Fjällsäkerhetsrådet (mom. 31)

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c) och Lars Hjertén (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar "Utskottet vill" och slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nära samarbetet mellan naturvårdsverket, vilket bl. a. handlägger vissa frågor rörande fjällverksamhet, och fjällsäkerhetsrådet inte utgör tillräckligt skäl för att inordna rådets verksamhet under naturvårdsverket. Enligt utskottets mening skulle en sådan organisation innebära sämre möjligheter att upprätthålla fjällsäkerhetsarbetet. Fjällsäkerhetsrådet omfattar i dag en mångsidig sakkunskap, också på regional och lokal nivå, och länsstyrelserna i norrlandslänen har genom sin representation i rådet ett avgörande inflytande på dess verksamhet. Trots sina låga kostnader har fjällsäkerhetsrådet ansetts fungera väl. Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 2735 och anser att propositionen i denna del bör avslås och att fjällsäkerhetsrådet bör kvarstå i nuvarande organisationsform. Därigenom torde i viss mån också syftet med motion 2732 yrkandena 1 f) och 2 vara tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *fjällsäkerhetsrådet*

att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:145 och motion 1983/84:2732 yrkandena 1 f) och 2 samt med bifall till motion 1983/84:2735 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört,

11. Stöd till Friluftsfrämjandet m. m. (mom. 36)

Jan-Erik Wikström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar "Riksdagen har" och slutar "motion 2735" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att de organisationer som bedriver upplysning och utbildning av en bred allmänhet i frilufts- och rekreationsfrågor och i sin verksamhet nära anknyter till de uppgifter som Turistrådet framöver skall svara för bör knytas till rådet. Genom en sådan organisatorisk lösning skulle det skapas ett klart samband mellan turism och närrekreation i friluftslivets form. Vidare skulle man genom en sådan lösning kunna uppnå vissa samordnings- och effektivitetsvinster. Utskottet tillstyrker alltså motion 2735 i här aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *stöd till Friluftsfrämjandet m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2735 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Översyn av naturvårdsverkets uppgifter (mom. 37)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar "Det är" och på s. 35 slutar "motion 2732" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det med hänsyn till den nya organisationen på turismens område är angeläget att naturvårdsverkets uppgifter blir föremål för översyn. Utskottet tillstyrker alltså motion 2732 yrkande 1 g).

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *översyn av naturvårdsverkets uppgifter*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 g) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Upphävande av viss kungörelse (mom. 38)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar "Utskottet vill" och slutar "motion 2732" bort ha följande lydelse:

Fritidsbåtsverksamheten är en väsentlig del av det rörliga friluftslivet. Naturvårdsverket påpekar i årets anslagsframställning att behovet av anläggningar för båtlivet är mycket stort bl. a. vad gäller säkerhetsanordningar, natur- och gästhamnar och sanitära anläggningar i besöksområden. Utskottet finner därför att kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar inte bör upphävas. Motion 2732 yrkande 1 m) tillstyrks alltså.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *upphävande av kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 m) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Turistrådets marknadsföring (mom. 40)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar "Enligt vad" och slutar "och 1 c)" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar kräver marknadsföring utomlands av Sverige som turistland betydande insatser från de organ som sysslar med turism. Det är också angeläget att turistnäringen själv engageras i detta marknadsföringsarbete. Exportrådet och Turistrådet har också viktiga uppgifter att i

samverkan driva kampanjer och utföra marknadsstudier samt samordna näringens insatser.

En viktig uppgift för turistpolitiken är att underlätta turism i Sverige för svenskar. Detta kan ske genom att man utformar alternativ för hemmaturism som i fråga om attraktivitet kan mäta sig med utlandsresor. Detta kan ske genom förbättrade bokningssystem och erbjudanden om charterresor i Sverige. Med hänvisning till vad som här anförts anser utskottet att riksdagen bör göra en framställning till regeringen i enlighet med vad som förordas i motion 2732 yrkandena 1 a), 1 b) och 1 c).

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *Turistrådets marknadsföring*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2732 yrkandena 1 a), 1 b) och 1 c) samt med avslag på motionerna 1983/84:2724 och 2731 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Spridning av sportlov och semester (mom. 41)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar "Med hänvisning" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Om semesterperioder och skolornas vintersportlov kunde spridas över en längre period än vad som nu är fallet skulle detta medföra en rad positiva effekter. Anläggningar för turism och rekreation skulle kunna utnyttjas under en längre tid och fler skulle därmed kunna få del av existerande utbud. Genom en förlängd säsong skulle de befintliga anläggningarna bli mer lönsamma vilket skulle kunna ha en prisdämpande effekt. Detta bör kunna ske utan hinder för skolarbetet. Utskottet anser liksom motionärerna att Turistrådet bör ta initiativ till överläggningar med berörda parter för att åstadkomma en ökad spridning av semester och sportlov. Vad utskottet här anfört med anledning av motion 2732 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *spridning av sportlov och semester*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2732 yrkande 1 n) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Åtgärder för att främja turism i primära rekreationsområden m. m. (mom. 4)

Karl Boo (c) och Jan Hyttring (c) anför:

Det är riktigt att prioriteringar av insatser i olika turistanläggningar skall

utgå från lokala och regionala bedömningar. Vi kan dock konstatera att många projekt inte blir förverkligade och att planeringen av nya angelägna satsningar har avstannat. Enligt vår mening är inte orsaken till detta ointresse för turismens utveckling. Skälet är att det saknas ekonomiska medel för projektens fullföljande. Det finns således inte ekonomiska medel regionalt så att ens de mest angelägna projekten kan förverkligas.

2. Utveckling av närmiljön m. m. (mom. 6)

Ingrid Sundberg (m), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp) och Lars Hjertén (m) anför:

Vi vill i detta sammanhang påminna om att företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet i en reservation till bostadsutskottets betänkande 1983/84:23 avstyrkt förslaget i proposition 1983/84:145 om bl. a. koloniträdgårdar och odlingslotter. Eftersom riksdagen den 27 april i år beslutat i enlighet med vad bostadsutskottets majoritet förordat ansluter vi oss här till utskottets ställningstagande.

3. Avskaffande av Gotlandsbolagets monopolställning (mom. 9)

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c) och Lars Hjertén (m) anför:

Vi vill i detta sammanhang erinra om att företrädare för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet i en avvikande mening till trafikutskottets yttrande pläderat för att Gotlandsbolagets monopol på Gotlandstrafiken skall luckras upp. En första åtgärd i denna riktning skulle kunna vara att Rederi AB Ölandsborg skulle få tillstånd att trafikera linjen Grankullavik–Klintehamn. På sikt bör dock, sägs det, lagen om linjesjöfart på Gotland upphävas eller i vart fall ändras så att koncession endast krävs för linjesjöfart med statlig subvention.

Med hänsyn till att riksdagen den 9 maj i år har fattat beslut i enlighet med vad trafikutskottets majoritet föreslagit i betänkandet TU 1983/84:22 har vi avstått från att reservera oss.

4. Stöd till Friluftsfrämjandet m. m. (mom. 36)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anför:

Med anledning av motion 2735 vad avser främjandeorganisationerna vill vi erinra om vår reservation till riksdagens beslut om stödet till idrotten (kulturutskottets betänkande 1983/84:13). Vi vidhåller uppfattningen att främjandeorganisationerna inte bör erhålla sina anslag genom Riksidrottsstyrelsen utan få en också i budgethänseende självständig ställning.

Förslag till lagändring som framlagts av regeringen och som tillstyrkts av utskottet.

Förslag till
Lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får överlämna till Sveriges turistråd eller en under Turistrådet lydande särskild delegation att besluta i frågor om bidrag eller annat stöd inom Turistrådets verksamhetsområde.

2 § Den som hos Sveriges turistråd eller delegation som avses i 1 § har tagit befattning med en fråga som avses i 1 § får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därvid har erfarit om affärs- eller driftsförhållanden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Finansutskottets yttrande 1983/84:4 y

över motion om turist- och rekreationspolitiken m. m.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har den 5 april 1984 beslutat inhämta yttrande från finansutskottet över yrkande 4 i den med anledning av proposition 1983/84:145 om turist- och rekreationspolitiken m. m. väckta motionen 1983/84:2736 av Per-Richard Molén (m).

I motion 2736 anförs att kommunerna har begränsade möjligheter att stå för vatten, avlopps- och reningsanläggningar för turistföretagen, eftersom dessa företag är lokaliserade utanför tätorterna. De svenska företagen har till skillnad från företag i andra delar av Europa tvingats att själva bekosta avlopps- och vattenanläggningar. Detta har gett turistföretagen höga kapitalkostnader som på grund av korta turistsäsonger har ett starkt inflytande på priset. Enligt motionärens mening borde regeringen lägga fram förslag på detta område för att förbättra turistföretagens lönsamhet.

Utskottet anser det angeläget att främja turismen i Sverige. Kommunerna har ett viktigt ansvar för detta. Om motionären med sitt yrkande syftar till att särskilda statliga bidrag skall ges för vatten-, avlopps- och reningsanläggningar speciellt för turistföretag, vill utskottet från sina utgångspunkter avstyrka ett sådant förslag.

De statliga bidragen till kommunerna för avloppsrening upphörde budgetåret 1980/81. Förslag härom lades fram i proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. Som skäl för förslaget anfördes budgetläget och det förhållandet att bidragets stimulanseffekt hade minskat. Det framhölls i sammanhanget att skatteutjämningssystemet innebär ett finansieringsstöd till kommunerna också när det gäller reningsanläggningar. Vidare påpekades att i vissa fall kan möjligheter också finnas att finansiera utbyggnad av reningsverk med arbetsmarknadsmedel.

Det kan också nämnas att en översyn av skatteutjämningssystemet pågår. I denna ingår att överväga åtgärder med anledning av de speciella merkostnader för glesbygder som undersökts av den kommunala grundgarantiutredningen. Likaså skall sambandet mellan skatteutjämning och regionalpolitik beaktas. Utredningen bör vidare enligt direktiven undersöka möjligheterna och konsekvenserna av att överföra vissa specialdestinerade statsbidrag till skatteutjämningssystemet.

Utskottet ser med hänsyn härtill från sina utgångspunkter inte skäl att tillstyrka att statliga bidrag till kommunala vatten- och avloppsanläggningar återinförs.

Stockholm den 12 april 1984

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s), Britta Hammarbacken (c), Anders Andersson (m) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

Trafikutskottets yttrande 1983/84:1 y

om turist- och rekreationspolitiken (prop. 1983/84:145)

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har hemställt om yttrande av trafikutskottet över proposition 1983/84:145 om turist- och rekreationspolitiken m. m. (bil. 1) jämte motioner, såvitt ärendet rör trafikutskottets beredningsområde.

Trafikutskottet har funnit anledning kommentera tre motioner.

Enligt motion 1983/84:2722 (vpk) bör bandelen Borlänge–Malung – den s. k. västerdalsbanan – överföras till riksnätet, rustas upp, elektrifieras och förlängas till fjällvärlden.

Kommunikationsministern har den 24 april innevarande år meddelat att regeringen avser föreslå riksdagen att västerdalsbanan överförs till riksnätet. Genom att så sker kommer bandelen – i enlighet med riksdagens trafikpolitiska beslut år 1979 – att få den upprustning som kan erfordras.

Av det anförda framgår att syftet med ifrågavarande motion, såvitt nu är i fråga, torde få anses i huvudsak tillgodosett. Frågorna om omfattningen av en upprustning och om bandelens förlängning har i första hand SJ att bedöma, med utgångspunkt i de riktlinjer som nämnda riksdagsbeslut anger.

I motionerna 1983/84:2721 (m) och 1983/84:2729 (c, s) behandlas Gotlandstrafiken.

Enligt den sistnämnda motionen är resekostnaderna för att nå Gotland för höga. Semesterresor på färjorna bör i varierade former rabatteras. Färjetrafiken bör vidare även omfatta hamnar i Stockholm och på Öland. Motionärerna framhåller också att Linjeflygs planerade satsning på Gotland innebär fler resemöjligheter men ingen kostnadsreduktion.

I sitt betänkande TU 1983/84:22 behandlar utskottet transportstödet till Gotland. Detta omfattar bl. a. ett stöd till persontrafiken med Gotlandsbolagets färjor. I enlighet med den s. k. vägprincipen är stödet inbyggt i den taxa som Gotlandsbolaget tillämpar. Priset för en färjeresa är sålunda anpassat till priset för en andraklassbiljett på tåg för motsvarande färdsträcka.

Trafikutskottet betonar i betänkandet att det är en angelägen uppgift för transportrådet att medverka till fortsatta rationaliseringar i trafiken i syfte att med upprätthållande av en tillfredsställande trafikförsörjning minska bidragsbehovet.

Rådet och bolaget har följaktligen att beakta huruvida rabatter – på sätt som föreslås i motionen – kan vara kommersiellt motiverade och medverka till att minska behovet av statsbidrag. I sammanhanget bör nämnas att Gotlandsbolaget – enligt vad trafikutskottet erfarit – i maj och i september

innevarande år erbjuder vissa särskilda rabatter på linjen Nynäshamn–Visby.

Under innevarande års semestersäsong kommer Gotlandsbolaget att trafikera linjen Grankullavik (på Öland)–Visby med en daglig dubbeltur tisdagar, onsdagar och torsdagar.

Av propositionen framgår att ett förslag av länsstyrelsen på Gotland och Gotlands kommun om en mer attraktiv färjeförbindelse till Gotland förutsätts bli föremål för prövning. Förslaget innebär – enligt vad trafikutskottet erfarit – bl. a. att Gotlandsbolagets färjor skulle angöra Stockholm. Trafikutskottet delar föredragande departementschefens uppfattning att utgångspunkten vid en bedömning av det lämpliga i att upprätta en sådan förbindelse – som skulle kunna förlänga Gotlands turistsäsong – bör vara att finna trafiklösningar som samtidigt kan minska statsbidragsbehovet i trafiken.

Sedan budgetåret 1973/74 har riksdagen beviljat ersättning till Linjeflyg AB för särskilda rabatter vid flygtrafik till och från Gotland. Sedan budgetåret 1981/82 har stödet givits en ny utformning med syfte att en tillfredsställande flygtrafik skall kunna upprätthållas. Stödet, som är inbyggt i de taxor som Linjeflyg tillämpar, föreslås i betänkandet TU 1983/84:20 uppgå till 14,5 milj. kr. för nästa budgetår.

Med hänvisning till det anförda avstyrker trafikutskottet för sin del motion 1983/84:2729 (c, s) i här berörd del.

Enligt motion 1983/84:2721 (m) bör en uppluckring av Gotlandsbolagets monopol på färjetrafiken till Gotland komma till stånd.

Enligt lagen (1970:871) om linjesjöfart på Gotland får sådan bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Fråga om tillstånd prövas av regeringen. F. n. är det endast Gotlandsbolaget som har erforderlig koncession.

Av det nämnda betänkandet TU 1983/84:22 – som är dagtecknat den 12 april 1984 – framgår att Rederi AB Ölandsborg hos regeringen har sökt tillstånd till linjesjöfart mellan Grankullavik och Klintehamn samt att ärendet bereds inom regeringskansliet. Beredningen pågår alltjämt, enligt vad trafikutskottet erfarit.

I betänkandet behandlas tre motioner om trafik på den nämnda linjen. I en av motionerna framhålls att linjen bör kunna tåla konkurrens mellan olika bolag, och yrkas att linjesjöfarten mellan Öland och Gotland skall släppas fri. I de två andra motionerna yrkas att riksdagen uttalar att tillstånd bör beviljas att trafikera linjen i fråga. Samtliga yrkandena avstyrks under hänvisning till att det är regeringen som har att pröva frågor om tillstånd till linjesjöfart på Gotland.

Trafikutskottet finner ej skäl till annat ställningstagande beträffande det motionsyrkande som nu är i fråga och avstyrker därför för sin del detsamma.

Stockholm den 3 maj 1984

På trafikutskottets vägnar
ROLF CLARKSON

Närvarande: Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Rune Torwald (c), Olle Östrand (s), Sven-Gösta Signell (s), Rune Johansson (s), Per Stenmarck (m), Margit Sandéhn (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk), Göran Riegnell (m), Anna Wohlin-Andersson (c), Ingrid Andersson (s) och Lisbet Calner (s).

Avvikande mening

Rolf Clarkson (m), Rune Torwald (c), Per Stenmarck (m), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Göran Riegnell (m) och Anna Wohlin-Andersson (c) anser att den del av yttrandet som börjar med "I betänkandet" och slutar med "del detsamma." bort ersättas med text av följande lydelse:

Trafikutskottet delar motionärernas uppfattning att Gotlandsbolagets monopol på Gotlandstrafiken bör luckras upp. Så bör till en början exempelvis ske genom att regeringen beviljar Rederi AB Ölandsborg tillstånd att trafikera linjen Grankullavik–Klintehamn. På sikt bör man enligt trafikutskottets mening upphäva lagen om linjesjöfart på Gotland eller i vart fall ändra den så att koncession endast krävs för linjesjöfart med statlig subvention.

Vad trafikutskottet nu anfört synes böra av riksdagen ges regeringen till känna.

Näringsutskottets yttrande 1983/84:9 y

om turist- och rekreationspolitiken m. m. (prop. 1983/84:145)

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har hemställt om yttrande av näringsutskottet över proposition 1983/84:145 om turist- och rekreationspolitiken m. m. (bil. 1) jämte motioner, såvitt ärendet rör näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet får anföra följande.

Inledningsvis vill näringsutskottet understryka den näringspolitiska betydelsen av att turismen i Sverige utvecklas. Genom att turistanläggningar – i vid mening – och därtill knuten service byggs ut och marknadsförs effektivt både i Sverige och utomlands skapas förutsättningar för ökad sysselsättning bl. a. på många orter där det är ont om företag inom andra näringar. Åtgärder som ger fler svenskar än hittills tillfälle att ägna sig åt turism kan bidra därtill. Näringsutskottet går emellertid inte in på förslag och synpunkter som gäller turistpolitiken i allmänhet utan inskränker sig i huvudsak till att behandla frågor om medverkan av olika organ som har uppgifter på exportfrämjandets område.

Av det sagda följer att det är ett viktigt led i turistpolitiken att utländsk efterfrågan på turism och rekreation i Sverige stimuleras. Förutom andra positiva effekter kan detta ha en gynnsam verkan på bytesbalansen. Turismen hör till exportnäringarna och bör uppmärksammas när planer görs upp och resurser avsätts för exportfrämjande åtgärder av olika slag. Näringsutskottet behandlar inte frågan om Sveriges turistråds organisation men konstaterar med tillfredsställelse att föredragande statsrådet som ett motiv för de föreslagna organisationsförändringarna nämner att Turistrådet skall få förbättrade möjligheter att marknadsföra Sverige som turistland även internationellt. Föredraganden omtalar att Turistrådet samarbetar med Sveriges exportråd i frågor som rör marknadsföringen av Sverige utomlands och säger sig förutsätta att detta samarbete skall fortgå. Näringsutskottet vill betona vikten av att så sker.

Av de motioner som har väckts med anledning av propositionen är det endast två som föranleder kommentarer från näringsutskottet.

Motion 1983/84:2724 (fp, m, c) går ut på att samverkan mellan Exportrådet och Turistrådet bör utökas. Verksamheten vid Turistrådets turistkontor utomlands bör överflyttas till Exportrådets lokaler i de aktuella länderna, menar motionärerna. De vill att i Exportrådets utlandsorganisation skall, om möjligt redan från år 1985, ingå minst en turismansvarig vid varje kontor. De föreslår också att de båda organen tillsammans med olika trafikföretag skall skapa lokala "turismexportkommittéer" för insatser på utlandsmarknaden.

Näringsutskottet har erfarit att en samlokalisering av Exportrådets och Turistrådets utlandsrepresentation förekommer i vissa fall men att också andra organisatoriska lösningar prövas, exempelvis samverkan mellan Turistrådet och Scandinavian Airlines System (SAS). Enligt uppgift finns hos både Exportrådet och Turistrådet en strävan att samarbetet råden emellan skall utvecklas ytterligare. Näringsutskottet anser att riksdagen bör inskränka sig till att allmänt ge sin anslutning till denna strävan – och sålunda till det grundläggande ändamålet med motion 1983/84:2724 (fp, m, c) – men avstå från preciserade anvisningar om olika praktiska åtgärder som samarbetet kan ta sig uttryck i. Någon sådan framställning till regeringen som föreslås i motionen vill näringsutskottet följaktligen inte förorda.

I motion 1983/84:2731 (m) begärs bl. a. att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall instämma i vad som i motionen anförs om marknadsföring av Sverige som turistland. Det som åsyftas är bl. a. att mera konkreta uppgifter på turistmarknadsföreningens område bör åläggas utrikesdepartementets utrikeshandelsavdelning och generalkonsulaten.

Näringsutskottet vill framhålla att det sedan länge betraktas som naturligt och angeläget att utrikesdepartementet och utrikesrepresentationen – och då också såväl beskickningar som andra konsulat än generalkonsulaten – engagerar sig i marknadsföringen på turismens område. Ett par aktuella exempel kan nämnas. Av den del av tredje huvudtitelns anslag till exportfrämjande verksamhet som står till regeringens disposition för särskilda insatser har medel utnyttjats även för Turistrådets räkning, så i år 2,5 milj. kr. för vissa aktiviteter i Förenta staterna. Frågan om åtgärder för att stimulera turism i Sverige har tagits upp vid möten med olönade svenska konsuler i olika länder. Sammanfattningsvis finner näringsutskottet att syftet med den nu berörda delen av motion 1983/84:2731 (m) kan anses redan vara tillgodosett.

Förslag om insatser av Exportrådet för att främja marknadsföringen utomlands av Sverige som turistland framförs också i motion 1983/84:2805 (c), som har väckts med anledning av proposition 1983/84:168 om exportfrämjande verksamhet. Denna motion kommer näringsutskottet att behandla i sitt betänkande NU 1983/84:40.

Stockholm den 24 april 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Lennart Pettersson (s), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c), Bo Finnkvist (s) och Lars Ahlström (m).

Bostadsutskottets yttrande 1983/84: 3 y

om lån till vissa fritidshus m. m.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har beslutat att bereda bostadsutskottet tillfälle yttra sig över den med anledning av proposition 1983/84: 145 väckta motionen 1983/84: 2732 (c) yrkande 1 l) om införande av förmånliga lån för upprustning av privata fritidshus för uthyrning.

Bostadsutskottet avger följande yttrande.

I motion 2732 (c) framhålls att det i privata fritidshus finns en stor bäddkapacitet som inte används för turism. Enligt motionärerna beror detta i många fall på att dessa fritidshus har en alltför låg standard för att de skall vara attraktiva för uthyrning. Mot bakgrund härav föreslår motionärerna att förmånliga lån införs för upprustning och standardförbättring av privata fritidshus. Ett villkor skall härvid vara att ägaren förbinder sig att lämna fritidshuset till uthyrning under en del av året till något verksamt turistföretag. Härvid rekommenderas en minsta avtalslängd mellan ägaren och turistföretaget om fem år samt att en del av den mest frekventerade semestertiden bör ingå i den tid som huset står till förfogande för uthyrning.

Hittillsvarande statliga insatser inom turist- och rekreationssektorn har gjorts dels inom ramen för ordinarie anslag under jordbruksdepartementets huvudtitel, dels inom ramen för arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Sammantaget innebär detta bl. a. att betydande insatser för utbyggnad och komplettering av turistanläggningar samt för utbyggnad av infrastruktur och aktivitetsanläggningar kommit till stånd delvis med statliga medel. En del av detta stöd har bl. a. avsett stugbyar och liknande anläggningar avsedda för kommersiell uthyrning. Inom ramen för stödet till intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser i glesbygder (IKS) har stöd dessutom utgått bl. a. till restaurering och upprustning av enskilda uthyrningsstugor. En förutsättning för stöd har härvid normalt varit att uthyrningsstugan utgjort ett komplement till annan näring och att stugan upplåts till uthyrning under viss tid.

Enligt bostadsutskottets mening är det viktigt att ge alla möjlighet att använda sin fritid för sådana former av rekreation och turism som var och en önskar. Tillgången på stugor för korttidsuthyrning utgör ett viktigt inslag i en sådan politik. Bostadsutskottet vill i detta sammanhang också peka på de betydande statliga insatser som gjorts för att säkerställa tillgången på stugor för korttidsuthyrning och för vilka redogjorts ovan.

Det torde sålunda vara möjligt att inom ramen för bl. a. IKS delvis

tillgodose den av motionärerna förordade stödgivningen. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett förorda att ett statligt stöd av det slag som föreslås i motion 2732 (c) yrkande 1 l) införs. Från de utgångspunkter bostadsutskottet har att beakta finner utskottet sålunda inte anledning föreligga att föreslå kulturutskottet att tillstyrka motionen.

Stockholm den 3 maj 1984

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Ivar Nordberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Per Olof Håkansson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m), Rune Evensson (s) och Lars Andersson (s).

Avvikande mening

Kjell A. Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar "Det torde" och slutar "tillstyrka motionen" bort lyda:

Erfarenheterna av IKS-stödet är goda. Resurser som inte används har fått värde och människors försörjning på landsbygden underlättas. Fritidshus som rustas upp hos privatpersoner erbjuder inte sällan turisterna en speciell kvalitet. Turisterna kommer i kontakt med ortens befolkning på ett naturligt sätt. Fritidsboendekommittén har också förordat ett statligt stöd med motsvarande inriktning inom ramen för regional- och rekreationspolitiken.

Vad som nu anförts har lett utskottet till uppfattningen att det finns anledning att överväga om stöd skall kunna utgå för upprustning av uthyrningsstugor även i de fall det s.k. IKS-stödet inte är tillämpligt. Utskottet förutsättet också att regeringen i lämpligt sammanhang överväger frågan, bl.a. med utgångspunkt i fritidsboendekommitténs förslag.

Från de i första hand bostadspolitiska utgångspunkter bostadsutskottet har att beakta har dock utskottet inte funnit anledning föreligga att föreslå kulturutskottet att tillstyrka motionen. Utskottet vill dock fästa kulturutskottets uppmärksamhet på vad som ovan anförts om värdet av ett stöd för ifrågavarande verksamhet.

Översikt över motionernas behandling

Motion nr		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i				
		utskottets yttrande	utskottets hemställan		reservation nr	särskilt yttrande nr
		s.	s.	mom.		
903		33–34	42	32		
1083		39–40	43	43		
1231		16–17	40	4	4	1
1234		29–30	42	22		
1645		16–17	40	4	4	1
1657		16–17	40	4	4	1
1660		15–17	40	4	4	1
1661		18–20	40	5		
1677		20–21	41	7		
2041		15–17	40	4	4	1
2286		16–17	40	4	4	1
2718		11–12	40	1	1	
2719		17	40	4	4	1
2720		39	43	42		
2721	yrk. 1	13–14	40	2	2	
	yrk. 2	35–36	43	39		
	yrk. 3	22	41	9		3
2722	yrk. 3	11–12, 20, 22, 27–28	40, 41, 41	1, 6, 10, 19	1, 8	2
2723		39	43	42		
2724		36–37	43	40	14	
2725		38–39	43	42		
2726		32	42	29		
2727	yrk. 1	36	43	39		
	yrk. 2	30	42	24		
2728		32	42	29		
2729		21–22	41	8		
2731	yrk. 1	37	43	40	14	
	yrk. 2	23–24	41	11		
2732		11–12	40	1	1	
	yrk. 1 a, yrk. 1 b, yrk. 1 c	37–38	43	40	14	
	yrk. 1 d	31	42	26		
	yrk. 1 e	31	42	27	9	
	yrk. 1 f	33	42	31	10	
	yrk. 1 g	34–35	43	37	12	
	yrk. 1 h	14–15	40	3	3	
	yrk. 1 i	13–14	40	2	2	
	yrk. 1 j	25–26	41	15	6	
	yrk. 1 k	25	41	14	5	
	yrk. 1 l	26–27	41	17	7	
	yrk. 1 m	35	43	38	13	
	yrk. 1 n	38	43	41	15	
	yrk. 1 o	31	42	25		
	yrk. 2	33	42	31	10	
2733	yrk. 1, yrk. 2	32–33	42	30		
	yrk. 3	32	42	29		

Motion nr		Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i				
		utskottets yttrande	utskottets hemställan		reservation	särskilt yttrande
		s.	s.	mom.	nr	nr
2734	yrk. 1	25	41	13		
	yrk. 2	13–14	40	2	2	
	yrk. 3	30	42	23		
	yrk. 4	29–30	42	22		
	yrk. 6	23–24	41	11		
	yrk. 8	39	43	42		
2735	yrk. 1	34	43	36	11	4
	yrk. 2	33	42	31	10	
2736	yrk. 1	13–14	40	2	2	
	yrk. 2	14–15	40	3	3	
	yrk. 4	27	41	18		
	yrk. 5	29–30	42	22		
2737	yrk. 1	26	41	16		
	yrk. 3	14–15	40	3	3	

Innehåll

Sammanfattning 1
Propositionen 2
Motioner 4
Utskottet
Inledning 9
Mål och riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken 10
Transportfrågor 21
Forskning och utbildning 23
Principer för statligt stöd till turistnäringen 24
Turistrådets organisation 28
Turistrådets arbetsuppgifter 35
Hemställan 40

Reservationer
1. Riktlinjer för turist- och rekreationspolitiken (m, fp) 44
2. Strukturplan samt branschstudie (m, c, fp) 45
3. Begreppet primärt rekreationsområde (c) 45
4. Insatser för att främja turism och rekreation i primära rekreationsområden m. m. (m, fp) 46
5. Högre beloppsgräns för prövning av beredskapsarbeten (c) 46
6. Utnyttjande av beredskapsmedel (c) 47
7. Förmånliga lån för upprustning av vissa privata fritidshus (c) 47
8. Stöd till rekreations- och turistverksamhet (vpk) 48
9. Turistrådets lokalisering (c) 48
10. Fjällsäkerhetsrådet (m, c, fp) 49
11. Stöd till Friluftsfrämjandet m. m. (fp) 49
12. Översyn av naturvårdsverkets uppgifter (c) 50
13. Upphävande av viss kungörelse (c) 50
14. Turistrådets marknadsföring (c) 50
15. Spridning av sportlov och semester (c) 51

Särskilda yttranden
1. Åtgärder för att främja turism i primära rekreationsområden m. m. (c) 51
2. Utveckling av närmiljön m. m. (m, fp) 52
3. Avskaffande av Gotlandsbolagets monopolställning (m, c, fp) 52
4. Stöd till Friluftsfrämjandet m. m. (m) 52

Bilagor

1. Förslag till lag om beslutanderätt för Sveriges turistråd 54
2. Finansutskottets yttrande 1983/84:4 y 55
3. Trafikutskottets yttrande 1983/84:1 y 57
4. Näringsutskottets yttrande 1983/84:9 y 60
5. Bostadsutskottets yttrande 1983/84:3 y 62
6. Översikt över motionernas behandling 64